

Βρυξέλλες, 30.6.2021
COM(2021) 345 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Ένα μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ — Προς ισχυρότερες,
συνδεδεμένες, ανθεκτικές και ευημερούσες αγροτικές περιοχές με ορίζοντα το 2040**

{SWD(2021) 166 final} - {SWD(2021) 167 final}

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΕΚΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΕΝΑ ΜΑΚΡΟΠΝΟΟ ΟΡΑΜΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΕΕ

«Οι αγροτικές περιοχές μας αποτελούν τον ιστό της κοινωνίας μας και το σημείο όπου χτυπάει η καρδιά της οικονομίας μας. Η ποικιλομορφία του τοπίου, του πολιτισμού και της κληρονομιάς είναι ένα από τα πιο καθοριστικά και αξιοσημείωτα χαρακτηριστικά της Ευρώπης. Αποτελούν βασικό στοιχείο της ταυτότητάς μας και του οικονομικού δυναμικού μας».

«Θα τιμήσουμε και θα διαφυλάζουμε τις αγροτικές περιοχές μας και θα επενδύσουμε στο μέλλον τους».

*Πρόεδρος κ. von der Leyen – Ιούλιος 2019
(Πολιτικές κατευθύνσεις για την περίοδο 2019-2024)*

Οι αγροτικές περιοχές της ΕΕ αποτελούν τον πυρήνα του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής. Φιλοξενούν 137 εκατομμύρια άτομα που αντιπροσωπεύουν σχεδόν το 30 % του πληθυσμού της και πάνω από το 80 % της επικράτειάς της, συνυπολογίζοντας όλες τις κοινότητες και τους δήμους της Ευρώπης με χαμηλό μέγεθος ή πυκνότητα πληθυσμού¹. Η σημασία και η αξία τους για την παραγωγή τροφίμων, τη διαχείριση των φυσικών πόρων, την προστασία των φυσικών τοπίων, καθώς και για την αναψυχή και τον τουρισμό αναγνωρίζονται ευρέως. Μεγάλο μέρος των παραδόσεων, των γιορτών και του πολιτισμού μας έχουν τις ρίζες τους στις αγροτικές περιοχές της Ευρώπης. Όπως τόνισε η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Ursula von der Leyen, «Η Ευρώπη δεν θα ήταν πλήρης χωρίς την ύπαιθρό της»².

Ωστόσο, οι κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές των τελευταίων δεκαετιών, συμπεριλαμβανομένης της παγκοσμιοποίησης και της αστικοποίησης, μεταβάλλουν τον ρόλο και τη φύση των αγροτικών περιοχών, οι οποίες επηρεάζονται επίσης από τη μείωση του πληθυσμού και τη γήρανση³. Πολλοί Ευρωπαίοι ανησυχούν για την υποβάθμιση των υποδομών και της παροχής υπηρεσιών στις αγροτικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε υγειονομική περίθαλψη, κοινωνικές υπηρεσίες, εκπαίδευση, καθώς και σε ταχυδρομικές και τραπεζικές υπηρεσίες. Άλλοι εκφράζουν ανησυχίες σχετικά με την ελάττωση των ευκαιριών απασχόλησης και την πιθανή μείωση των εισοδημάτων στις αγροτικές περιοχές ή την περιορισμένη συγκοινωνιακή και ψηφιακή συνδεσιμότητα.

¹ Σύμφωνα με την κατάρτιση μοντέλων του 2018 σε επίπεδο οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (LAU) βάσει δημογραφικών δεδομένων από το Κοινό Κέντρο Ερευνών (JRC) και τη Στατιστική Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Eurostat). Δημογραφικός Άτλας: <https://migration-demography-tools.jrc.ec.europa.eu/atlas-demography/>

² Webinar - A vision for rural Europe - Harnessing the potential of rural areas to contribute to a sustainable & prosperous Europe (Διαδικτυακό σεμινάριο - Όραμα για την αγροτική Ευρώπη - Αξιοποίηση του δυναμικού των αγροτικών περιοχών με σκοπό τη συμβολή τους σε μια βιώσιμη και ευημερούσα Ευρώπη).

³ Βλέπε την έκθεση της Επιτροπής σχετικά με τις επιπτώσεις της δημογραφικής αλλαγής, COM(2020) 241 final, και την πράσινη βίβλο σχετικά με τη γήρανση, COM(2021) 50 final.

Γίνεται ολοένα και πιο κατανοητό ότι ο **ρόλος και η σημασία των αγροτικών περιοχών έχουν υποτιμηθεί** και δεν ανταμείβονται επαρκώς. Σχεδόν το 40 % όσων απάντησαν στη δημόσια διαβούλευση που διοργανώθηκε ενόψει της σύνταξης της παρούσας ανακοίνωσης δήλωσαν ότι ένιωθαν παραμελημένοι από την κοινωνία και τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής. Η αντίληψη αυτή, καθώς και οι παράγοντες στους οποίους οφείλεται, θα πρέπει να αντιμετωπιστούν⁴.

Η παρούσα ανακοίνωση σχετικά με το μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ αποσκοπεί στην αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων και ανησυχιών, βασιζόμενη **στις νεοεμφανιζόμενες ευκαιρίες της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης της ΕΕ, καθώς και στα διδάγματα που έχουν αντληθεί από την πανδημία COVID-19**, και προσδιορίζοντας τα μέσα για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές, την επίτευξη ισορροπημένης εδαφικής ανάπτυξης και την τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές σε συνδυασμό με τη βοήθεια του Δημογραφικού Άτλαντα που δημοσιεύτηκε πρόσφατα. Βασίζεται σε αναλύσεις, δραστηριότητες ανάλυσης προοπτικών, εκτενείς διαβουλεύσεις και συνεισφορές από κοινότητες. Καθορίζει το όραμα, καθώς και τα εργαλεία πολιτικής για την επίτευξή του, συμπεριλαμβανομένων βέλτιστων πρακτικών που μπορούν να αναπαραχθούν. Η ανακοίνωση προωθεί και συμβάλλει στην επίτευξη του θεματολογίου του 2030 και των στόχων του για βιώσιμη ανάπτυξη.

Οι αγροτικές περιοχές διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στην πράσινη και ψηφιακή μετάβαση της ΕΕ. Μέσω της βιώσιμης παραγωγής τροφίμων, της διατήρησης της βιοποικιλότητας και της καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής, διαδραματίζουν βασικό ρόλο στην επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορούν την Πράσινη Συμφωνία⁵, το πρόγραμμα «Από το αγρόκτημα στο πιάτο»⁶ και τη βιοποικιλότητα⁷. Ταυτόχρονα, η εφαρμογή νέων τεχνολογιών στις αγροτικές περιοχές είναι απολύτως απαραίτητη για την υλοποίηση της ψηφιακής δεκαετίας της Ευρώπης. Η επίτευξη των στόχων που τέθηκαν στο πλαίσιο των ψηφιακών φιλοδοξιών της ΕΕ για το 2030⁸ μπορεί επίσης να προσφέρει περισσότερες ευκαιρίες για τη βιώσιμη ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών πέρα από τη γεωργία, τις γεωργικές δραστηριότητες και τη δασοκομία. Μπορεί να συμβάλει στη χάραξη νέων προοπτικών για την ανάπτυξη και τη γεωγραφική κατανομή της μεταποίησης και, ειδικότερα, των υπηρεσιών.

Οι αγροτικές περιοχές της Ευρώπης παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλομορφία. Δεδομένων των διαφορών ως προς τις φυσικές και κλιματικές συνθήκες, τα γεωγραφικά χαρακτηριστικά, τις ιστορικές και πολιτιστικές εξελίξεις, τις δημογραφικές και κοινωνικές αλλαγές, τις εθνικές και περιφερειακές ιδιαιτερότητες και την οικονομική ευημερία, δεν υπάρχουν δύο αγροτικές περιοχές που να είναι πανομοιότυπες. Αυτή η ποικιλομορφία απαιτεί τον τοπικό σχεδιασμό αντιδράσεων και λύσεων που συνάδουν με τις ειδικές ανάγκες και δυνατότητες της κάθε περιοχής. Σημαίνει επίσης ότι οι στρατηγικές εδαφικής ανάπτυξης θα πρέπει να αντιμετωπίζουν τις αγροτικές περιοχές

⁴ Για περισσότερες πληροφορίες ανατρέξτε στη συνοδευτική διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη — Περιληπτική έκθεση [SWD(2021) 167 final].

⁵ Ανακοίνωση, Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία [COM(2019) 640 final].

⁶ Ανακοίνωση, Από το αγρόκτημα στο πιάτο [COM(2020) 381 final].

⁷ Ανακοίνωση, Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030, COM(2020) 380 final.

⁸ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_el

ανάλογα με τα επιμέρους χαρακτηριστικά τους και σε σχέση με το περιβάλλον τους. Από αυτήν την άποψη, οι δράσεις πρέπει να στοχεύουν ιδιαίτερα στις **απομακρυσμένες και λιγότερο αναπτυγμένες αγροτικές περιφέρειες**.

Οι κοινωνικές αλλαγές, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προκλήθηκαν τελευταία από την πανδημία COVID-19, θα πρέπει να **μετατραπούν σε ευκαιρίες** για τις αγροτικές περιοχές. Χρειάζεται να αποφύγουμε την ασύμμετρη ανάκαμψη και να διασφαλίσουμε ότι όλες οι περιοχές της ΕΕ θα έχουν τα μέσα για να ανακάμψουν από την πανδημία στον ίδιο βαθμό.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενεργώντας σύμφωνα με την ισχυρή της δέσμευση για δημοκρατία και ισότητα και λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις της δημογραφικής αλλαγής, δεσμεύεται να **μην αφήσει κανένα άτομο και καμία περιοχή στο περιθώριο** και να φέρει **την ΕΕ πιο κοντά στους πολίτες της**. Με την παρούσα ανακοίνωση εκφράζει τη φιλοδοξία να δώσει νέα ώθηση στις αγροτικές περιοχές μεταβάλλοντας την αντίληψη που επικρατεί γι' αυτές και δημιουργώντας νέες ευκαιρίες, ενισχύοντας τη φωνή των αγροτικών κοινοτήτων, οι οποίες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της οικοδόμησης του μέλλοντος της Ευρώπης. Οι αγροτικές κοινότητες διαδραματίζουν επίσης ζωτικό ρόλο στην εφαρμογή των 20 αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων⁹, συμβάλλοντας έτσι στη δημιουργία μιας ισχυρής κοινωνικής Ευρώπης που είναι δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς και προσφέρει άφθονες ευκαιρίες.

Η ισορροπημένη εδαφική ανάπτυξη που βασίζεται σε **τοποκεντρικές προσεγγίσεις** και η συμμετοχή όλων των επιπέδων διακυβέρνησης, όπως περιγράφονται στο προσφάτως εγκριθέν νέο εδαφικό θεματολόγιο της ΕΕ¹⁰, είναι απαραίτητες για τη μέγιστη δυνατή αξιοποίηση του δυναμικού των αγροτικών περιοχών.

Η Επιτροπή δεσμεύεται να μειώσει τις περιφερειακές διαφορές και να βοηθήσει τις αγροτικές περιοχές να κερδίσουν το χαμένο έδαφος. Η δέσμευση αυτή κατοχυρώνεται στο **άρθρο 174 της ΣΛΕΕ** που προβλέπει ότι θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στις «αγροτικές περιοχές, τις περιοχές που συντελείται βιομηχανική μετάβαση και τις περιοχές που πλήττονται από σοβαρά και μόνιμα φυσικά ή δημογραφικά προβλήματα, όπως οι υπερβόρειες περιοχές που είναι ιδιαίτερα αραιοκατοικημένες και οι νησιωτικές, διασυννοριακές και ορεινές περιοχές». Το ειδικό καθεστώς των εξόχως απόκεντρων περιφερειών και των αγροτικών περιοχών τους αναγνωρίζεται από το άρθρο 349 της ΣΛΕΕ.

⁹ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights_el

¹⁰ https://www.territorialagenda.eu/files/agenda_theme/agenda_data/Territorial%20Agenda%20documents/TerritorialAgenda2030_201201.pdf

Οι εν λόγω αρχές της Συνθήκης πρέπει να τηρούνται και να γίνονται σεβαστές σε όλα τα επίπεδα: καμία πολιτική, καμία δράση και κανένα μέτρο δεν θα πρέπει να παρεμποδίζει την περιφερειακή σύγκλιση, ούτε να επιδεινώνει τις περιφερειακές αποκλίσεις.

Υπό το πρίσμα αυτό, η παρούσα ανακοίνωση καθορίζει ένα **μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ με ορίζοντα το 2040**. Προσδιορίζει τομείς δράσης για ισχυρότερες, συνδεδεμένες, ανθεκτικές και ευημερούσες αγροτικές περιοχές και κοινότητες. Ένα **αγροτικό σύμφωνο** θα κινητοποιήσει τις δημόσιες αρχές και τα ενδιαφερόμενα μέρη προκειμένου να αναλάβουν δράση για να καλύψουν τις ανάγκες και τις φιλοδοξίες των κατοίκων των αγροτικών περιοχών. Το συνοδευτικό **αγροτικό σχέδιο δράσης της ΕΕ** θα προετοιμάσει το έδαφος για την ενίσχυση της εδαφικής συνοχής και θα δημιουργήσει νέες ευκαιρίες για την προσέλκυση καινοτόμων επιχειρήσεων, την παροχή πρόσβασης σε ποιοτικές θέσεις εργασίας, την προώθηση νέων και βελτιωμένων δεξιοτήτων, τη διασφάλιση καλύτερων υποδομών και υπηρεσιών και τη μόχλευση του ρόλου της βιώσιμης γεωργίας, καθώς και των διαφοροποιημένων οικονομικών δραστηριοτήτων.

1. ΟΙ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΕΕ ΣΗΜΕΡΑ¹¹

1.1. Τάσεις και προκλήσεις

Ο πληθυσμός της ΕΕ γηράσκει και θα αρχίσει να συρρικνώνεται βαθμιαία κατά την ερχόμενη δεκαετία. Ο **πληθυσμός των αγροτικών περιοχών**¹² είναι ήδη κατά μέσο όρο γηραιότερος από τον πληθυσμό των κωμοπόλεων, των προαστίων και των πόλεων. Τα τελευταία έτη, οι αγροτικές περιφέρειες καταγράφουν κατά μέσο όρο μείωση του πληθυσμού τους κυρίως λόγω της αρνητικής φυσικής πληθυσμιακής μεταβολής¹³, η οποία δεν αντισταθμίζεται επαρκώς από τη θετική καθαρή μετανάστευση. Μάλιστα, ορισμένα ανατολικά και νότια κράτη μέλη αντιμετωπίζουν και τις δύο προκλήσεις, δεδομένου ότι η φυσική πληθυσμιακή μεταβολή και οι καθαρές μετακινήσεις στις αγροτικές τους περιφέρειες είναι αρνητικές¹⁴. Επιπλέον, οι νέες **γυναίκες είναι πιθανότερο να εγκαταλείψουν** τις αγροτικές περιφέρειες σε σύγκριση με τους νέους άντρες. Αυτές οι δημογραφικές τάσεις, συνδυαζόμενες με τις προκλήσεις που αφορούν την έλλειψη συνδεσιμότητας, υποδομών και παραγωγικότητας και τη μειωμένη πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης και της φροντίδας, μπορούν να συμβάλλουν στη **μειωμένη ελκυστικότητα των αγροτικών περιοχών** ως τόπων διαβίωσης και εργασίας.

Επί αιώνες, ο όρος «αγροτικός» σήμαινε «γεωργικός», όταν εκατομμύρια γεωργοί έτρεφαν την ευρωπαϊκή κοινωνία. Η ζωή σε πολλές αγροτικές περιοχές, ιδίως στις πιο απομακρυσμένες και περιφερειακές τοποθεσίες, εξακολουθεί να είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη γεωργία —πάνω από το 40 % της γης στις αγροτικές περιοχές χρησιμοποιείται για γεωργικούς σκοπούς. Με το πέρασμα του χρόνου, η συνεισφορά της γεωργίας, της δασοκομίας και της αλιείας στις αγροτικές περιφέρειες μειώθηκε τόσο από οικονομικής πλευράς όσο και από πλευράς απασχόλησης στο 12 % όλων των θέσεων εργασίας και στο 4 % της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας, διατηρώντας, ωστόσο, τον ζωτικό της ρόλο ως προς την επισιτιστική ασφάλεια στην ΕΕ.

Παράλληλα, το βάρος των υπηρεσιών (π.χ. τουρισμός, αναψυχή) αυξήθηκε και σηματοδότησε μια διαρθρωτική αλλαγή σε πολλές αγροτικές οικονομίες, ενώ το μερίδιο της βιομηχανίας και του κατασκευαστικού τομέα παρέμεινε σταθερό.

Μολονότι η υψηλότερη ανάπτυξη έχει καταστήσει δυνατή τη μείωση του χάσματος από το 2000, το **κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) στις αγροτικές περιφέρειες** εξακολουθούσε να είναι σημαντικά χαμηλότερο (στο 75 %) από το μέσο όρο της ΕΕ το 2018. Η οικονομική κάλυψη της υστέρησης δεν έφτασε στις απομακρυσμένες αγροτικές περιφέρειες (οι οποίες παραμένουν γύρω στο 70 % του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της ΕΕ). Το εν λόγω συνολικό οικονομικό πλαίσιο τονίζει την ανάγκη για

¹¹ Για περαιτέρω στοιχεία ανατρέξτε επίσης στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής [SWD(2021) 166 final], που συνοδεύει την παρούσα ανακοίνωση.

¹² Τα διάφορα σύνολα δεδομένων χρησιμοποιούν διαφορετικούς ορισμούς της λέξης «αγροτικός». Όσον αφορά το παρόν κεφάλαιο, η σημαντικότερη διαφορά υφίσταται μεταξύ των δεδομένων DEGURBA (που αναφέρονται σε «πόλεις, κωμοπόλεις, και προάστια και αγροτικές περιοχές») και της τυπολογίας πόλης-υπαίθρου NUTS (που αναφέρεται σε «αστικές, ενδιάμεσες και αγροτικές περιοχές»). Για περισσότερες πληροφορίες ανατρέξτε στο κεφάλαιο για τη μεθοδολογία του συνοδευτικού εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

¹³ Αυτό σημαίνει ότι ο αριθμός των θανάτων υπερβαίνει τον αριθμό των γεννήσεων.

¹⁴ Με βάση τα μέσα ετήσια ποσοστά μεταβολής μεταξύ 2014 και 2019.

οικονομική διαφοροποίηση στις αγροτικές περιοχές, η οποία θα πρέπει να περιλαμβάνει όλες τις διαστάσεις και όλους τους τομείς, προκειμένου να αξιοποιηθεί στο έπακρο το δυναμικό τους όσον αφορά τις υπηρεσίες και τη μεταποίηση.

Το μέσο ποσοστό **απασχόλησης** στις αγροτικές περιοχές της ΕΕ αυξήθηκε μεταξύ 2012 και 2020 (από 67,5 % σε 73,1 %, δηλ. μεγαλύτερο από ό,τι στις πόλεις), ενώ το μέσο ποσοστό **ανεργίας** μειώθηκε (από 10,4 % σε 5,9 %, δηλ. μικρότερο από ό,τι στις πόλεις). Αυτή η ευνοϊκή συνολική δυναμική αποκρύπτει διαφορετικές πραγματικότητες, κυρίως τη μεγάλη ποικιλομορφία καταστάσεων στα κράτη μέλη και το γεγονός ότι στους **νέους** καταγράφεται υψηλότερο ποσοστό ανεργίας σε σύγκριση με τον γενικό πληθυσμό που βρίσκεται σε ηλικία εργασίας, γεγονός που ισχύει και στις αγροτικές περιοχές. Επιπλέον, όσον αφορά το ποσοστό του πληθυσμού που διατρέχει κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, τα στοιχεία για το 2019 είναι υψηλότερα στις αγροτικές περιοχές (22,4 %) σε σύγκριση με τις πόλεις (21,3 %) και τις κωμοπόλεις και τα προάστια (19,2 %), ενώ σε δέκα κράτη μέλη το ποσοστό του πληθυσμού που αντιμετωπίζει κίνδυνο φτώχειας στις αγροτικές περιοχές έχει αυξηθεί από το 2012¹⁵.

Υπάρχει **χάσμα μεταξύ αντρών και γυναικών** όσον αφορά την απασχόληση στις αγροτικές περιοχές, η οποία ανέρχεται σε 13 ποσοστιαίες μονάδες (έναντι 10 ποσοστιαίων μονάδων στις πόλεις) και ξεπερνάει τις 20 ποσοστιαίες μονάδες σε ορισμένα κράτη μέλη. Αυτό το χάσμα παραμένει γενικά σταθερό σε επίπεδο ΕΕ από το 2012. Σε πάνω από τα μισά κράτη μέλη, το χάσμα αυτό είναι μεγαλύτερο στις αγροτικές περιοχές από ό,τι στις πόλεις. Θα πρέπει να δοθεί προσοχή στο γεγονός ότι πολλές γυναίκες απασχολούνται βάσει επισφαλών συμβάσεων (π.χ. εποχικές εργαζόμενες) ή διαδραματίζουν έναν «αόρατο ρόλο» στις αγροτικές κοινωνίες (π.χ. βοηθώντας τους συζύγους τους), οπότε είναι ενδεχομένως εκτεθειμένες σε συνθήκες που τις καθιστούν ευάλωτες (π.χ. δεν έχουν πρόσβαση σε κοινωνική προστασία ή επιδόματα μητρότητας σε ορισμένες περιπτώσεις). Ταυτόχρονα, οι γυναίκες αποτελούν σημαντική κινητήρια δύναμη για ευημερία και κοινωνική ένταξη στις αγροτικές περιοχές, κυρίως μέσω της επιχειρηματικότητας.

Το ποσοστό του πληθυσμού που έχει λάβει¹⁶ τριτοβάθμια **εκπαίδευση** στις αγροτικές περιοχές παραμένει χαμηλό παρά την αύξηση από 18 % το 2012 σε 22 % το 2019. Η διαφορά μεταξύ αγροτικών περιοχών και πόλεων αυξήθηκε επίσης από 17 ποσοστιαίες μονάδες το 2012 σε 19 ποσοστιαίες μονάδες το 2019 (παραμένει σταθερή ή αυξάνεται στα περισσότερα κράτη μέλη). Όσον αφορά τις **βασικές δεξιότητες** (ανάγνωση, μαθηματικά και επιστήμες), το χάσμα όσον αφορά τις επιδόσεις μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών είναι επίσης μεγάλο σε πολλές χώρες, όπως φαίνεται από τα αποτελέσματα της έρευνας PISA 2018. Όσον αφορά τουλάχιστον τις **βασικές ψηφιακές δεξιότητες**, το χάσμα ανερχόταν σε 14 ποσοστιαίες μονάδες (48 % για τις αγροτικές περιοχές έναντι 62 % για τις πόλεις) το 2019 και παραμένει σταθερό από το 2015. Επιπλέον, σε επίπεδο ΕΕ, το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την

¹⁵ Τα ποσοστά ανεργίας των νέων είναι υψηλότερα από τα αντίστοιχα ποσοστά του γενικού πληθυσμού σε ολόκληρη την ΕΕ και σε όλα τα είδη των περιοχών. Βλ. το συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής [SWD (2021) 166 final] σ. 58-59 και Σχήμα 11) και [File:Share of people at risk of poverty or social exclusion, analysed by degree of urbanisation, 2019 \(%\) LCIE20.png - Statistics Explained \(europa.eu\)](#) [Φάκελος: ποσοστό των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, ανάλυση ανά βαθμό αστικοποίησης, 2019 (%) LCIE20.png - Επεξήγηση στατιστικών (europa.eu)].

¹⁶ Το μερίδιο στον συνολικό πληθυσμό σε αυτό το πλαίσιο δεν περιλαμβάνει άτομα διαφορετικών ηλικιακών ομάδων.

εκπαίδευση και την κατάρτιση είναι υψηλότερο στις αγροτικές περιοχές από ό,τι στις πόλεις. Τα σχολεία σε ορισμένες αγροτικές περιοχές δυσκολεύονται να προσφέρουν ποιοτική εκπαίδευση λόγω της γεωγραφικής απομόνωσης και του μικρού μεγέθους τους. Αντιμετωπίζουν ανεπάρκεια υποδομών και υπηρεσιών που είναι υποστηρικτικές προς την εκπαίδευση, περιορισμένη προσφορά εκπαίδευσης και έλλειψη έμπειρων εκπαιδευτικών. Αυτό μπορεί να περιορίσει την αξιοποίηση των ηλεκτρονικών υπηρεσιών και τη δυνατότητα για εξ αποστάσεως σπουδές και εργασία, γεγονός που επηρεάζει τη διαθεσιμότητα **ποιοτικών θέσεων εργασίας** στις αγροτικές περιοχές.

Η ζωή στις αγροτικές περιοχές εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την πρόσβαση σε **ποιοτικές δημόσιες υπηρεσίες και υποδομές**. Η δημόσια διαβούλευση προσδιόρισε τις υποδομές, την πρόσβαση σε ψυχαγωγικές και άλλες εγκαταστάσεις, την ψηφιακή συνδεσιμότητα και την απασχόληση ως τις πιο επιτακτικές ανάγκες. Πιο συγκεκριμένα, οι ουσιαστικές υπηρεσίες και οι σχετικές υποδομές —όπως η ύδρευση, η αποχέτευση, η ενέργεια, οι μεταφορές, οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και οι ψηφιακές επικοινωνίες— είναι ιδιαίτερα σημαντικές για τη διασφάλιση της κοινωνικής και οικονομικής ένταξης. Συμπληρώνουν και διευκολύνουν την πρόσβαση σε άλλες υπηρεσίες που προσφέρουν ευνοϊκές δυνατότητες, όπως η φροντίδα των παιδιών, η εκπαίδευση, η μακροχρόνια φροντίδα, η στέγαση, η αγορά εργασίας και οι κοινωνικές υπηρεσίες, και μπορούν επίσης να αποτελέσουν σημαντική πηγή δημιουργίας θέσεων εργασίας¹⁷.

Η πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες και υποδομές επηρεάζεται από την πυκνότητα και την εγγύτητα των ατόμων, που διαφέρει μεταξύ των αγροτικών περιοχών στα διάφορα κράτη μέλη και μεταξύ των αγροτικών περιοχών που βρίσκονται κοντά σε κάποια πόλη και των απομακρυσμένων αγροτικών περιοχών¹⁸. Όσο λιγότερο αστικοποιημένη και πιο απομακρυσμένη είναι μια περιοχή, τόσο μεγαλύτερη είναι η μέση οδική απόσταση έως την πλησιέστερη υπηρεσία¹⁹.

Το ένα τρίτο του πληθυσμού των αγροτικών περιφερειών ζει σε παραμεθόρια περιοχή. Κατά μέσο όρο, αυτές οι αγροτικές παραμεθόριες περιφέρειες έχουν χειρότερο οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο και έχουν πρόσβαση σε λιγότερες επιβατικές πτήσεις σε σύγκριση με άλλες αγροτικές περιφέρειες. Τα άτομα που ζουν σε αγροτικές παραμεθόριες περιφέρειες αναγκάζονται να καλύπτουν μεγαλύτερες αποστάσεις για να φτάσουν σε ένα σχολείο πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή σε ένα νοσοκομείο σε σύγκριση με άλλες αγροτικές περιφέρειες.

Οι μεγαλύτερες αποστάσεις, η μικρότερη πληθυσμιακή πυκνότητα και οι μεγαλύτερες περιοχές κάλυψης δυσχεραίνουν τόσο την παροχή υπηρεσιών στις αγροτικές περιοχές όσο και την πρόσβαση σε αυτές. Ωστόσο, **η παροχή υπηρεσιών κοινής ωφελείας στις αγροτικές περιοχές με ποιότητα ανάλογη** εκείνης των αστικών περιοχών είναι ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση ισότιμου βιοτικού επιπέδου για όλους τους πολίτες και σε όλες τις εδαφικές ενότητες, συμπεριλαμβανομένων των πιο απομακρυσμένων αγροτικών περιοχών και των εξόχως απόκεντρων περιφερειών.

¹⁷ Το δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες αυτές —ιδίως δε η υποχρέωση υποστήριξης των ατόμων που έχουν ανάγκη— κατοχυρώνεται στην 20ή αρχή του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

¹⁸ Ο συνολικός αριθμός ατόμων εντός ακτίνας 120 km.

¹⁹ Αυτή περιλαμβάνει μεταξύ άλλων κατάσταση λιανικής πώλησης, σχολείο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, φαρμακείο και τράπεζα.

Οι αγροτικές κοινότητες ενδέχεται επίσης να αντιμετωπίζουν αυξημένο κόστος σε σχέση με την κλιματική μετάβαση. Οι μεγαλύτερες αποστάσεις που πρέπει να καλύψει κανείς για να φτάσει, παραδείγματος χάριν, σε νοσοκομεία, σχολεία και καταστήματα, σε συνδυασμό με την αυξημένη εξάρτηση από τα ιδιωτικά οχήματα λόγω των αραιών δρομολογίων των δημόσιων συγκοινωνιών αυξάνουν το κόστος των μετακινήσεων²⁰. Τα καταστήματα λιανικής πώλησης, τα ιατρεία, τα φαρμακεία, οι τράπεζες, τα ταχυδρομεία, οι δημόσιες συγκοινωνίες, οι εγκαταστάσεις φροντίδας παιδιών και τα σχολεία είναι **ζωτικής σημασίας για τη διαβίωση και τις θέσεις εργασίας στις αγροτικές περιοχές**, καθώς και για τη διασφάλιση ότι **κανένα άτομο και καμία περιοχή δεν θα μείνει στο περιθώριο**. Η έλλειψη αυτών των υπηρεσιών μπορεί να δημιουργήσει γρήγορα αισθήματα απομόνωσης και κοινωνικού αποκλεισμού. Οι μικρές πόλεις και οι κωμοπόλεις μπορούν να λειτουργούν ως κινητήριες δυνάμεις που συμβάλλουν στην ελκυστικότητα και στην ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών, και να παρέχουν στις πέριξ αγροτικές περιοχές πρόσβαση σε αρκετές υπηρεσίες. Είναι σημαντικό να εξετάζονται και να δοκιμάζονται νέες μέθοδοι οργάνωσης των εθνικών και περιφερειακών δημόσιων υπηρεσιών, αξιοποιώντας την ψηφιοποίηση κατά την εν λόγω διαδικασία.

Τα επιχειρηματικά μοντέλα και οι σχετικές προσεγγίσεις όπως οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες, οι λύσεις κινητών υπηρεσιών, οι συμπράξεις ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, οι κοινωνικές επιχειρήσεις, οι πολιτιστικοί και δημιουργικοί κλάδοι, καθώς και οι συνεταιρισμοί μπορούν να συμβάλλουν στην κάλυψη των πιο αραιοκατοικημένων περιοχών και αποτελούν γενικά βασικό παράγοντα αγροτικής κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης. Εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από το επίπεδο των ψηφιακών δεξιοτήτων και τη διαθεσιμότητα και την οικονομική προσιτότητα επαρκών **ψηφιακών υποδομών, καθώς και από τις δυνατότητες αποτελεσματικής εφαρμογής ψηφιακών τεχνολογιών**, όπως οι ψηφιακές πλατφόρμες παροχής υπηρεσιών. Βασική προϋπόθεση για τον ψηφιακό μετασχηματισμό αποτελεί η συνδεσιμότητα στο διαδίκτυο. Παρά την πρόσφατη βελτίωση όσον αφορά την παροχή ευρυζωνικής συνδεσιμότητας υψηλής ταχύτητας, η ευρυζωνική πρόσβαση νέας γενιάς (>30 Mbps) είναι διαθέσιμη μόνο για το 59 % των νοικοκυριών στις αγροτικές περιφέρειες, σε σύγκριση με το 87 % των νοικοκυριών της ΕΕ.

Τέλος οι αγροτικές περιοχές αντιμετωπίζουν ειδικές προκλήσεις που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή και την υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Για παράδειγμα, η γεωργία και η δασοκομία είναι πιο ευάλωτες στα συχνά δυσμενή καιρικά φαινόμενα, όπως οι καταιγίδες, οι πλημμύρες και οι ξηρασίες, σε σύγκριση με τις αστικές οικονομικές δραστηριότητες. Οι τομείς αυτοί είναι ανάμεσα στους πρώτους που υφίστανται τις συνέπειες της απώλειας της βιοποικιλότητας, η οποία απειλεί τις μακροπρόθεσμες οικονομικές προοπτικές των αγροτικών κοινοτήτων που εξαρτώνται από αυτούς.

1.2. Ευκαιρίες στις αγροτικές περιοχές

Οι νέες κοινωνικές απαιτήσεις, οι ευκαιρίες της πράσινης οικονομίας, οι δυνατότητες που προσφέρει η ψηφιακή τεχνολογία σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 και την επέκταση της τηλεργασίας έχουν στρέψει εκ νέου την προσοχή στις αγροτικές περιοχές ως τόπους ευημερίας, ασφάλειας, οικολογικής διαβίωσης και νέων δυνατοτήτων για κοινωνική και οικονομική ανανέωση.

²⁰ ΟΟΣΑ, *Delivering Quality Education and Health Care to All: Preparing Regions for Demographic Change* (Παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης και υγειονομικής περίθαλψης σε όλους: προετοιμασία των περιφερειών για τη δημογραφική αλλαγή), OECD Rural Studies (Αγροτικές μελέτες ΟΟΣΑ), OECD Publishing, Παρίσι, 2021. <https://doi.org/10.1787/83025c02-en>

Οι φυσικοί πόροι των αγροτικών περιοχών αποτελούν βασικά καθοριστικά αγαθά που μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για την οικοδόμηση ενός μέλλοντος που θα χαρακτηρίζεται από βιωσιμότητα και ευημερία. Τα **αγροτικά τοπία που καλύπτονται από δάση και περιοχές φυσικής βλάστησης**, όταν υπόκεινται σε ορθή διαχείριση, συμβάλλουν στη ρύθμιση των ροών των υδάτων, στη δέσμευση του άνθρακα και των ατμοσφαιρικών ρύπων από την ατμόσφαιρα, στην πρόληψη της διάβρωσης του εδάφους, καθώς και στην παροχή υπηρεσιών οικοσυστήματος²¹. **Βιώσιμη διαχείριση της γεωργίας και της δασοκομίας**, η οποία περιλαμβάνει περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική βιωσιμότητα, συμβάλλει στη διασφάλιση αξιοπρεπούς εργασίας και μέσω διαβίωσης, στη διασφάλιση των οικολογικών συστημάτων και της βιοποικιλότητας, και ενισχύει επίσης την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και την ανθεκτικότητα έναντι των κινδύνων. Η βελτίωση της ποιότητας της παραγόμενης παραγωγής και η στήριξη των γεωργών, των δασοκόμων και των αγροτικών επιχειρηματιών οι οποίοι διευκολύνουν τη **μετάβαση προς μια οικολογικότερη κοινωνία και οικονομία είναι ουσιώδους σημασίας**.

Η αυξημένη έμφαση στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, μεταξύ άλλων μέσω της **παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές**, αποτελεί ευκαιρία για τις αγροτικές περιοχές για την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας υπό την προϋπόθεση ότι εκτιμώνται δεόντως οι υπηρεσίες οικοσυστήματος και διατηρούν την αξία τους τα επιχειρηματικά μοντέλα εντός των αγροτικών κοινοτήτων.

Στο πλαίσιο της **Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας**²², της νέας ευρωπαϊκής στρατηγικής για την ανάπτυξη, οι αγροτικές περιοχές θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο προκειμένου η ΕΕ να καταστεί **η πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρος έως το 2050**. Η πράσινη μετάβαση θα απαιτήσει την ανάπτυξη συμπράξεων σε όλες τις οικονομικές δραστηριότητες που εκτελούνται σε αγροτικές περιοχές, μεταξύ επιχειρήσεων όλων των τομέων, τοπικών αρχών, ερευνητών και υπηρεσιών με βάση την **καινοτομία, την ανταλλαγή γνώσεων και τη συνεργασία**, μεταξύ άλλων και στο πλαίσιο διαδικασιών έξυπνης εξειδίκευσης²³.

Η **βιοοικονομία** είναι ένας από τους μεγαλύτερους τομείς της Ένωσης. Περιλαμβάνει τη γεωργία, τη δασοκομία, την αλιεία, την υδατοκαλλιέργεια και την παραγωγή τροφίμων, ζωοτροφών, βιοενέργειας και προϊόντων βιολογικής προέλευσης. Μπορεί να βοηθήσει την ΕΕ να επιταχύνει την πρόοδο προς μια κυκλική οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα και θα συμβάλει στον εκσυγχρονισμό και στην ενίσχυση του οικείου τομέα των τροφίμων, καθώς και της βιομηχανικής βάσης των αγροτικών περιοχών. Η βιώσιμη βιοοικονομία και η βιώσιμη κυκλική οικονομία θα δημιουργήσουν νέες, περισσότερο διαφοροποιημένες αλυσίδες αξίας και οικολογικότερες, οικονομικά αποδοτικότερες διαδικασίες, προστατεύοντας ταυτόχρονα τη βιοποικιλότητα και το περιβάλλον. Το 2017, η βιοοικονομία δημιούργησε προστιθέμενη αξία ύψους 614 δις. EUR και προσέφερε απασχόληση σε περίπου 17,5 εκατ. άτομα στην ΕΕ²⁴. Στις αγροτικές

²¹ Maes J., et al., *More green infrastructure is required to maintain ecosystem services under current trends in land-use change in Europe* (Ανάγκη για περισσότερες οικολογικές υποδομές για τη διατήρηση των υπηρεσιών οικοσυστήματος υπό τις παρούσες τάσεις στην αλλαγή χρήσης γης στην Ευρώπη), *Landsc Ecol* 30:517–534, 2015.

²² https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_el

²³ <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/what-is-smart-specialisation->

²⁴ Ronzon, T., et al., *Developments of Economic Growth and Employment in Bioeconomy Sectors across the EU* (Εξελιξείς όσον αφορά την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση στους τομείς της

περιοχές, η βιοοικονομία μπορεί να συμβάλλει στη δημιουργία καινοτόμων επιχειρηματικών λύσεων και μπορεί να στηριχθεί μέσω πρωτοβουλιών όπως τα νεοφυή χωριά²⁵ και η στήριξη στις ΜΜΕ.

Παράλληλα με αυτές τις νέες οικονομικές ευκαιρίες και προκειμένου να δημιουργηθούν θέσεις απασχόλησης στις επηρεαζόμενες περιοχές, πρέπει επίσης να προσδιοριστούν καινοτόμες μέθοδοι χρήσης των **πρώην ορυχείων και χώρων εξόρυξης μεταλλευμάτων**, κυρίως μέσω αποκατάστασης των υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων και των υπηρεσιών που προσφέρουν στις τοπικές κοινότητες.

Οι **εξελισσόμενες απαιτήσεις των καταναλωτών** για καλύτερη ποιότητα και πιο **βιώσιμα και υγιεινά τρόφιμα, συμπεριλαμβανομένων των βιολογικών τροφίμων**, μπορούν να δημιουργήσουν **νέες ευκαιρίες** για τους γεωργούς και την αγροτική οικονομία. Η μετάβαση σε βιολογικές μεθόδους παραγωγής, η **ανάπτυξη μικρών αλυσίδων εφοδιασμού, τοπικών μεταποιητικών δραστηριοτήτων** και καινοτόμων προϊόντων, σύμφωνα με τη στρατηγική της ΕΕ «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» και το σχέδιο δράσης της για την ανάπτυξη της βιολογικής παραγωγής²⁶, μπορούν να συμβάλλουν στην ενίσχυση του ρόλου των γεωργών και στην αύξηση του εισοδήματός τους.

Τομείς όπως ο **τουρισμός** επωφελούνται επίσης από την ευρύτερη προσφορά ποιοτικών τουριστικών δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εκτελούνται εντός του αγροκτήματος, την παραγωγή τοπικών ποιοτικών προϊόντων, την ορθή διαχείριση των τοπίων και τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ θάλασσας και ξηράς στις παράκτιες αγροτικές περιοχές. Οι **«βιοπεριφέρειες»**, δηλαδή γεωγραφικές περιοχές όπου οι γεωργοί, το κοινό, οι τουριστικές επιχειρήσεις, οι ενώσεις και οι δημόσιες αρχές συνάπτουν συμφωνία για τη βιώσιμη διαχείριση των τοπικών πόρων, η οποία βασίζεται σε αρχές και πρακτικές βιολογικής γεωργίας, αποτελούν μια πολλά υποσχόμενη ιδέα από αυτήν την άποψη, ιδίως όταν συνδυάζονται με το δίκτυο Natura 2000. Επομένως, είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες των **μικρομεσαίων γεωργών**, η **προσέλκυση γεωργών νεαρής ηλικίας, νέων γεωργών και γυναικών γεωργών**, καθώς και η αποτροπή της εγκατάλειψης της γης και η διευκόλυνση της πρόσβασης σε αυτή. Αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει τους εργαζομένους στον γεωργικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των εποχικών εργαζομένων και εκείνων που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών. Θα πρέπει επίσης να υποστηριχθεί η ανάπτυξη και η διαχείριση τουριστικών προσφορών, μέσω πλήρους αξιοποίησης της τεχνολογίας και των ψηφιακών υπηρεσιών.

Η ψηφιακή συνδεσιμότητα αποτελεί βασικό παράγοντα διαφοροποίησης των οικονομικών δραστηριοτήτων στις αγροτικές περιοχές. Θα διευκολύνει τους επιχειρηματίες και τις νεοφυείς επιχειρήσεις να ιδρύουν και να αναπτύσσουν τις επιχειρήσεις τους, δημιουργώντας έτσι νέες οικονομικές ευκαιρίες για τις αγροτικές περιοχές. Η ανάπτυξη οικοσυστημάτων καινοτομίας θα επιτρέπει στις αγροτικές

βιοοικονομίας σε ολόκληρη την ΕΕ), Sustainability 12, no.11:4507, 2020. <https://doi.org/10.3390/su12114507>

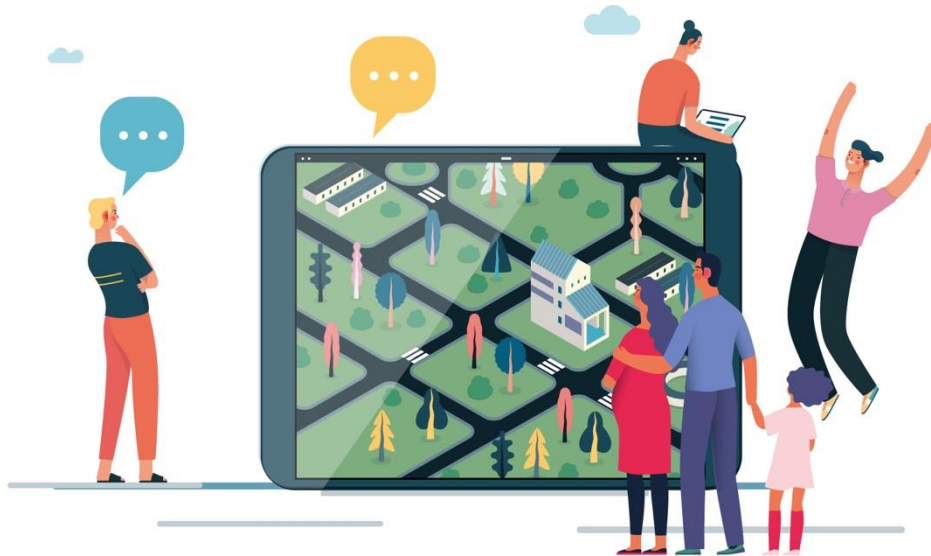
²⁵ https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2019-2024/suica/announcements/launch-global-eu-campaign-rural-50-strategy_en

²⁶ Ανακοίνωση σχετικά με σχέδιο δράσης για την ανάπτυξη της βιολογικής παραγωγής, COM(2021) 141 final.

κοινοότητες να δημιουργούν θέσεις εργασίας υψηλής ποιότητας στις αγροτικές περιοχές σε όλους τους τομείς.

Μια άλλη δέσμη ευκαιριών για τις αγροτικές περιοχές συνδέεται με **την ποιότητα της ζωής και τη συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων στη λήψη αποφάσεων**. Οι δυνατότητες ενεργούς συμμετοχής στη δημόσια και κοινωνική ζωή, συμπεριλαμβανομένων των καλλιτεχνικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων, ενδέχεται επίσης να επηρεάσουν τη σχετική ελκυστικότητα των αγροτικών περιοχών.

2. ΟΡΑΜΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΜΕ ΟΡΙΖΟΝΤΑ ΤΟ 2040

Οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές, αρκετές από τις οποίες ενδέχεται να εξακολουθήσουν να υφίστανται στο μέλλον, αποτελούν το θεμέλιο της ανάλυσης που αποσκοπεί στον καθορισμό του οράματος. Πολίτες και οργανώσεις από αγροτικές περιοχές²⁷ συμμετείχαν ενεργά στον σχεδιασμό αυτού του οράματος, που περιγράφει πώς θέλουμε να είναι οι αγροτικές περιοχές το 2040. Επιπροσθέτως, διενεργήθηκε ειδική ανάλυση προοπτικών²⁸. Η ανάλυση αυτή εξέτασε μεγατάσεις²⁹ που θα προκαλούν μετασχηματισμούς έως το 2040 και προσδιόρισε τους κυριότερους υποκείμενους «παράγοντες αλλαγής», τους λεγόμενους «**κινητήριους μοχλούς**», οι οποίοι αναμένεται να διαμορφώσουν το **μέλλον των αγροτικών περιοχών** (βλέπε γράφημα 1). Η **δημογραφία** και η **διακυβέρνηση** επισημάνθηκαν ως οι πιο σημαντικοί και αβέβαιοι κινητήριοι μοχλοί και ήταν οι άξονες βάσει των οποίων εκπονήθηκαν τα τέσσερα **σενάρια**. Το καθένα περιγράφει ένα πιθανό μέλλον για τις αγροτικές περιοχές με ορίζοντα το 2040, ανάλογα με το αν προσελκύσουν νέους κατοίκους ή όχι, και ανάλογα με την ποιότητα της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης. Τα σενάρια αυτά λαμβάνουν επίσης υπόψη τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών³⁰.

Με βάση τους προσδιορισθέντες κινητήριους μοχλούς, τα σενάρια και τις πολυάριθμες δραστηριότητες διαβούλευσης, προέκυψαν τέσσερις συμπληρωματικοί **τομείς δράσης**, που αντιπροσωπεύουν ένα μακρόπνοο όραμα από, με και για **ισχυρότερες, συνδεδεμένες, ανθεκτικές και ευημερούσες αγροτικές περιοχές με ορίζοντα το 2040**.

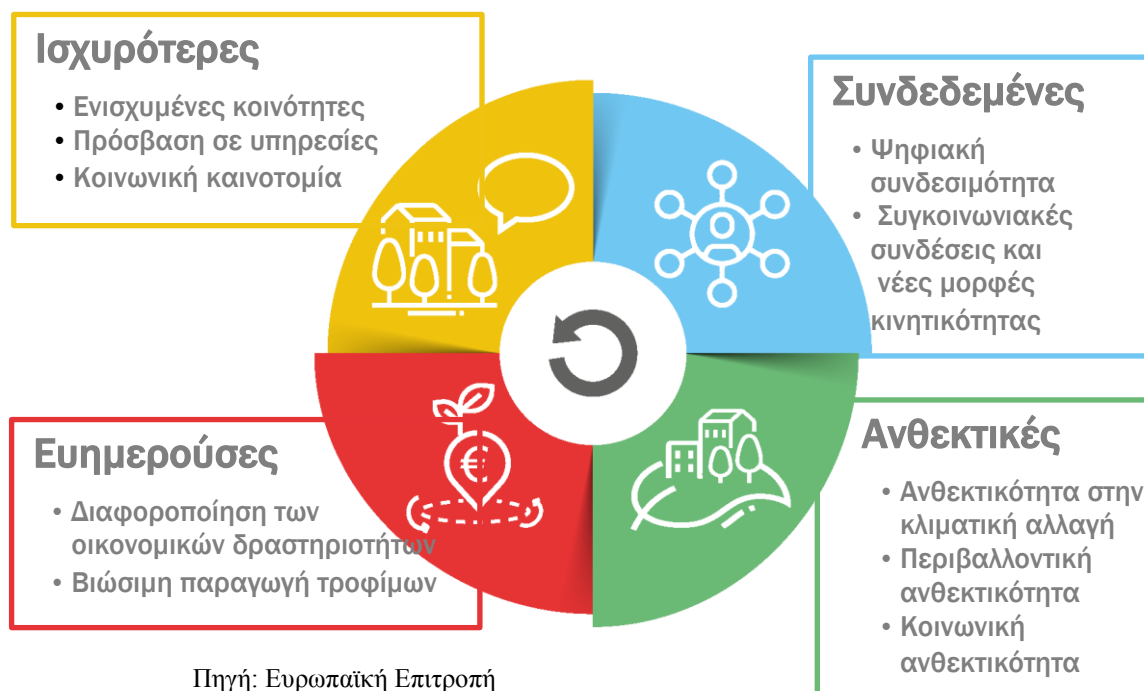
²⁷ Με βάση τις συμμετοχικές προσεγγίσεις της θεματικής ομάδας του Ευρωπαϊκού Δικτύου Αγροτικής Ανάπτυξης (ENRD), βλέπε τη διαδικτυακή πύλη του ENRD και το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής [SWD(2021) 166 final], που συνοδεύει την παρούσα ανακοίνωση.

²⁸ Η ανάλυση προοπτικών είναι ο κλάδος της διερεύνησης, πρόβλεψης και διαμόρφωσης του μέλλοντος που συμβάλλει στη δημιουργία και τη χρήση συλλογικής νοημοσύνης με δομημένο και συστηματικό τρόπο για την πρόβλεψη των εξελίξεων και την καλύτερη προετοιμασία για αλλαγές.

²⁹ Ως μεγατάσεις νοούνται οι μακροπρόθεσμες κινητήριες δυνάμεις που παρατηρούνται σήμερα και οι οποίες πιθανότατα θα έχουν παγκόσμιο αντίκτυπο. Για περισσότερες πληροφορίες ανατρέξτε στον κόμβο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις μεγατάσεις.

³⁰ Για περαιτέρω εξηγήσεις ανατρέξτε στην ενότητα που αφορά την ανάλυση προοπτικών του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής SWD(2021) 166 final.

Γράφημα 1: Βασικοί κινητήριοι μοχλοί που διαμορφώνουν το μέλλον των αγροτικών περιοχών με ορίζοντα το 2040 και οι τέσσερις συμπληρωματικοί τομείς δράσης

2.1. Ισχυρότερες αγροτικές περιοχές

«Δεν είναι οι μεγάλες εταιρείες που πρωτοστατούν στην καινοτομία στις αγροτικές περιοχές. Η κοινότητα είναι αυτή που πρωτοστατεί».

«Από “κατοίκους αγροτικών περιοχών” σε κοινότητες αγροτικών περιοχών. Προσκαλούνται όλοι, συμμετέχουν όλοι».

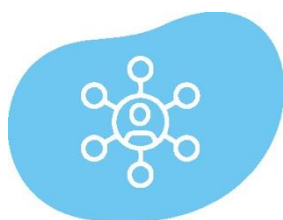
(Δραστηριότητες διαβούλευσης για το μακρόπνοο όραμα)

Οι αγροτικές περιοχές θα πρέπει να φιλοξενούν ενδυναμωμένες και **δραστήριες τοπικές κοινότητες**. Η εξασφάλιση της δυνατότητας σε όλα τα άτομα να συμμετέχουν ενεργά στις διαδικασίες χάραξης πολιτικής και λήψης αποφάσεων, στις οποίες συμμετέχουν μεγάλο εύρος ενδιαφερομένων μερών και δικτύων καθώς και όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, είναι ιδιαίτερα σημαντική για την ανάπτυξη εξατομικευμένων, τοποκεντρικών και ολοκληρωμένων λύσεων πολιτικής και επενδύσεων. Νέες δυνατότητες για την ενεργό συμμετοχή του κοινού, όπως διαβουλεύσεις αγροτικών κοινοτήτων ή διαδικτυακές ψηφοφορίες, μπορούν να καταστήσουν ελκυστικότερες τις αγροτικές περιοχές, ιδίως αυτές που είναι απομακρυσμένες και υφίστανται πληθυσμιακή συρρίκνωση διασφαλίζοντας τη συμμετοχή των ατόμων στη λήψη αποφάσεων που αφορούν το μέλλον τους και στον καθορισμό του τρόπου με τον οποίο μπορούν να

αξιοποιηθούν στο έπακρο τα πολιτιστικά και οικονομικά πλεονεκτήματα της περιοχής τους.

Μολονότι οι περιστάσεις διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, ο πληθυσμός σε αρκετές αγροτικές περιοχές της ΕΕ κατά κύριο λόγο συρρικνώνεται και γηράσκει, γεγονός που ασκεί πίεση στην παροχή δημόσιων και ιδιωτικών υπηρεσιών. Είναι καίριας σημασίας να διασφαλιστεί ότι οι αγροτικές περιοχές καθίστανται ελκυστικές ως τόποι διαβίωσης και εργασίας. Εν προκειμένω, η αποτελεσματική πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες επαρκούς ποιότητας, όπως η ύδρευση, η αποχέτευση, η υγειονομική περίθαλψη, η ενέργεια, οι μεταφορές, οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και οι ψηφιακές επικοινωνίες πρέπει να είναι εγγυημένη για όλους³¹. Θα πρέπει επίσης να αναπτυχθούν καινοτόμες λύσεις για την παροχή υπηρεσιών, αξιοποιώντας πλήρως τις δυνατότητες που προσφέρουν τα ψηφιακά εργαλεία και προάγοντας ενεργά την κοινωνική καινοτομία.

2.2. Συνδεδεμένες αγροτικές περιοχές

«Η ύπαιθρος αντιμετωπίζει ακόμη το πρόβλημα των πολυάριθμων μη συνδεδεμένων σημείων, των λεγόμενων «λευκών κηλίδων», σε ό,τι αφορά τις υποδομές —δρόμους, μεταφορές, αποχέτευση και ύδρευση».

«Οι ευρυζωνικές συνδέσεις πρέπει να αποτελούν βασική υπηρεσία. Είναι το μέσο για την επίτευξη ενός σκοπού και όχι αυτοσκοπός».

(Δραστηριότητες διαβούλευσης για το μακρόπνοο όραμα)

Η περαιτέρω ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών εξαρτάται από την **επαρκή σύνδεση** τόσο μεταξύ τους όσο και με τις περιαστικές και αστικές περιοχές. Η σύνδεση αυτή τις καθιστά πιο προσβάσιμες, ενώ βελτιώνει την πρόσβαση σε ευρύ φάσμα υπηρεσιών για τις τοπικές κοινότητες.

Όσον αφορά τις μεταφορές, αυτό σημαίνει τη διατήρηση ή τη βελτίωση³² οικονομικά προσιτών υπηρεσιών δημόσιων συγκοινωνιών, και υποδομών όπως οι σιδηρόδρομοι, οι εσωτερικές πλωτές οδοί, το οδικό δίκτυο, οι σταθμοί φόρτισης και ανεφοδιασμού για την υποστήριξη λύσεων ηλεκτροκίνησης, οι ποδηλατοδρόμοι, οι πολυτροπικές συνδέσεις, συμπεριλαμβανομένων των ενεργών μεταφορικών μέσων, καθώς και οι θαλάσσιες μεταφορές μικρών αποστάσεων και οι αεροπορικές συνδέσεις, οι οποίες συχνά αποτελούν το μοναδικό μέσο σύνδεσης των νησιών και ορισμένων περιφερειακών περιοχών. Θα πρέπει επίσης να διερευνηθεί περαιτέρω η δυνατότητα των αγροτικών περιοχών να λειτουργούν ως κόμβοι για την ανάπτυξη, τη δοκιμή και την εφαρμογή βιώσιμων και καινοτόμων λύσεων κινητικότητας.

³¹ Σχέδιο δράσης, 20ή αρχή – Ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_el

³² Αυτό περιλαμβάνει τη διασφάλιση της προσβασιμότητας των δημόσιων συγκοινωνιών και υποδομών σύμφωνα με τη [Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες](#).

Οι ψηφιακές υποδομές αποτελούν βασικό διευκολυντικό παράγοντα προκειμένου οι αγροτικές περιοχές να συμβάλλουν στην **ψηφιακή μετάβαση**³³ και στην πλήρη αξιοποίησή της. Η ανάπτυξη ψηφιακών δυνατοτήτων στις αγροτικές περιοχές θα τις καταστήσει πιο ελκυστικές. Οι ψηφιακές τεχνολογίες θα προσφέρουν υπηρεσίες όπως πολυτροπικά ευφυή συστήματα μεταφορών, ταχεία βοήθεια έκτακτης ανάγκης σε περίπτωση ατυχημάτων, πιο στοχευμένες λύσεις διαχείρισης αποβλήτων, έξυπνες λύσεις για την ενέργεια και τον φωτισμό, βελτιστοποίηση πόρων και άλλα.

2.3. Ανθεκτικότερες αγροτικές περιοχές που προάγουν την ευημερία

«Το όραμα πρέπει να προάγει τη βιώσιμη ανθεκτικότητα και την ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς και να βελτιώνει την ευημερία των κατοίκων».

(Δραστηριότητες διαβούλευσης για το μακρόπνοο όραμα)

Οι αγροτικές περιοχές μπορούν και θα πρέπει να διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία. Η διατήρηση των φυσικών πόρων, η αποκατάσταση των τοπίων, συμπεριλαμβανομένων των πολιτιστικών, η οικολογική προσαρμογή των γεωργικών δραστηριοτήτων και η σμίκρυνση των αλυσίδων εφοδιασμού θα καταστήσουν τις αγροτικές περιοχές **ανθεκτικότερες στην κλιματική αλλαγή, στους φυσικούς κινδύνους και στις οικονομικές κρίσεις**. Δεδομένου ότι παρέχουν υπηρεσίες που προστατεύουν τα οικοσυστήματα και λύσεις για την επίτευξη ουδέτερου ισοζυγίου διοξειδίου του άνθρακα, οι αγροτικές περιοχές διαδραματίζουν ολοένα και περισσότερο σημαντικό ρόλο στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και στη βιώσιμη βιοοικονομία και βιώσιμη κυκλική οικονομία. Οι αγροτικές περιοχές θα πρέπει να αξιοποιήσουν τις βιώσιμες γεωργικές, δασοκομικές και αγροδιατροφικές οικονομικές δραστηριότητες, καθώς και ένα διαφοροποιημένο φάσμα οικολογικότερων οικονομικών δραστηριοτήτων³⁴, προάγοντας την ανθρακοδεσμευτική γεωργία και την τοπική παραγωγή προϊόντων υψηλής ποιότητας που βασίζεται στην κοινότητα.

Προς όφελος των αγροτικών περιοχών θα πρέπει να συνυπάρχουν διάφορες βιώσιμες δραστηριότητες. Οι οικογενειακές αγροτικές δραστηριότητες θα πρέπει να εκτελούνται σε αρμονία με άλλες οικονομικές δραστηριότητες, με σεβασμό και τήρηση της δέουσας αυτονομίας των οικονομικών τομέων μέσω κατάλληλου χωροταξικού σχεδιασμού και κατάλληλης κατανομής των χρήσεων γης. Ομοίως, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η επίπτωση της γεωργικής παραγωγής στα ύδατα και στα θαλάσσια οικοσυστήματα.

Η πράσινη και η ψηφιακή μετάβαση θα πρέπει να είναι δίκαιη και να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες όλων των μελών της αγροτικής κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που ανήκουν σε μη προνομιούχες ομάδες, με σκοπό την ενίσχυση της **κοινωνικής ανθεκτικότητας** των αγροτικών περιοχών.

Η ενίσχυση της κοινωνικής ανθεκτικότητας των αγροτικών περιοχών απαιτεί την αξιοποίηση ολόκληρου του φάσματος των ταλέντων και της ποικιλομορφίας των

³³ Ανακοίνωση, Έκθεση στρατηγικής ανάλυσης προοπτικών 2020 – Χάραξη της πορείας προς μια πιο ανθεκτική Ευρώπη [COM(2020) 493 final].

³⁴ Βλέπε ανακοίνωση σχετικά με σχέδιο δράσης για την ανάπτυξη της βιολογικής παραγωγής [COM(2021) 141 final].

κοινωνιών μας. Κάθε άτομο θα πρέπει να έχει πρόσβαση σε επανεκπαίδευση και σε αναβάθμιση δεξιοτήτων, γεγονός που θα του προσφέρει τη δυνατότητα εξεύρεσης ποιοτικών θέσεων εργασίας και ευκαιριών· θα πρέπει επίσης να εκπροσωπείται ισότιμα στη λήψη αποφάσεων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Θα πρέπει να αντιμετωπιστούν η έμφυλη βία και τα στερεότυπα φύλου. Θα πρέπει επίσης να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στους νέους, αλλά και στους ηλικιωμένους, στα άτομα με αναπηρία, στα παιδιά, στα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, στα άτομα που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών και στις κοινότητες Ρομά που συχνά δεν έχουν πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, παραδείγματος χάριν σε επαρκείς κοινωνικές και εκπαιδευτικές υπηρεσίες και σε υγειονομική περίθαλψη.

2.4. Ευήμερες αγροτικές περιοχές

«Να συνεχιστεί η δέσμευση για την υποστήριξη της διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων και των λειτουργιών στις αγροτικές περιοχές, την αξιοποίηση των τοπικών πλεονεκτημάτων, των γνώσεων και των ευκαιριών και την αυξημένη υποστήριξη μικρών και πολύ μικρών έργων, ιδίως εκείνων που προωθούνται από νέους και ανέργους, γεγονός που αποτρέπει τη μετανάστευσή τους στις πόλεις».

(Δραστηριότητες διαβούλευσης για το μακρόπνοο όραμα)

Οι αγροτικές περιοχές μπορούν να καταστούν **πιο ευήμερες** μέσω διαφοροποίησης των οικονομικών δραστηριοτήτων σε νέους τομείς με θετικά αποτελέσματα για την απασχόληση³⁵ και μέσω βελτίωσης της προστιθέμενης αξίας των γεωργικών και αγροδιατροφικών δραστηριοτήτων.

Η διαφοροποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων θα πρέπει να βασιστεί σε βιώσιμες τοπικές οικονομικές στρατηγικές, συμπεριλαμβανομένων μέτρων που καθιστούν το περιβάλλον τους ελκυστικότερο για τις εταιρείες. Η διαφοροποίηση των οικονομικών δραστηριοτήτων απαιτεί επίσης τη διασφάλιση πρόσβασης σε ψηφιακή και υβριδική εκπαίδευση και κατάρτιση προκειμένου οι κοινότητες να αποκτούν νέες δεξιότητες και να υποστηρίζουν το επιχειρηματικό πνεύμα. Η βελτιωμένη συνδεσιμότητα των μικρότερων επιχειρήσεων μπορεί να αποτελέσει εναλλακτική λύση έναντι της ενοποίησης, η οποία συχνά οδηγεί σε μεταφορά της εξουσίας και των κερδών εκτός αγροτικών περιοχών.

Ο σημαντικός οικονομικός ρόλος που διαδραματίζουν η γεωργία, η δασοκομία και η αλιεία θα πρέπει να διαφυλαχθεί. Η ανάπτυξη μικρών αλυσίδων εφοδιασμού και η χρήση συστημάτων επισήμανσης για την αναγνώριση της ποιότητας και της ποικιλίας τοπικών και παραδοσιακών διατροφικών προϊόντων θα έχουν θετική επίπτωση στις τοπικές οικονομίες. Οι οργανώσεις παραγωγών μπορούν να συμβάλλουν στην προώθηση των

³⁵ Fritsche U., et al., *Future transitions for the Bioeconomy towards Sustainable Development and a Climate-Neutral Economy - Knowledge Synthesis Final Report* (Μελλοντική μετάβαση σε μια βιοοικονομία με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη και την κλιματικά ουδέτερη οικονομία - Σύνθεση γνώσεων, τελική έκθεση), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, 2020. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/54a1e679-f634-11ea-991b-01aa75ed71a1/language-en>

προϊόντων και των περιφερειών τους μέσω δραστηριοτήτων όπως οι διαφημιστικές εκστρατείες. Τα ανωτέρω διαδραματίζουν επίσης ρόλο στην κάλυψη της αυξανόμενης ζήτησης για τοπικά προϊόντα — που συνδέονται με τις συγκεκριμένες αγροτικές περιοχές από τις οποίες προέρχονται —, και συμβάλλουν στη διατήρηση της αυτάρκειας και της βιωσιμότητας της παραγωγής τροφίμων στην Ευρώπη.

3. ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΚΑΙ ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΕ

Ένα αγροτικό σύμφωνο και ένα αγροτικό σχέδιο δράσης της ΕΕ με απτά εμβληματικά έργα και νέα εργαλεία θα συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων του οράματος (βλ. σημείο 3.1). Θα αποτελέσουν τον κινητήριο μοχλό για την αναζωογόνηση των αγροτικών περιοχών, θα μετριάσουν τις επιπτώσεις των αρνητικών τάσεων και θα καταστήσουν δυνατή την παρακολούθηση και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τα επιτεύγματα με ορίζοντα το 2040.

3.1. Το αγροτικό σύμφωνο – ενισχυμένη διακυβέρνηση για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ

«Η διασφάλιση ευθυγράμμισης και συμπληρωματικότητας μεταξύ των διεθνών, εθνικών και τοπικών πολιτικών που επηρεάζουν την αγροτική ανάπτυξη θα μεγιστοποιήσει τις θετικές επιπτώσεις των συλλογικών προσπαθειών μας.»

(Δραστηριότητες διαβούλευσης για το μακρόπνοο όραμα)

Θα καταρτιστεί ένα αγροτικό σύμφωνο με όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης και όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη που υποστηρίζουν τους κοινούς στόχους του οράματος που προτείνονται στην παρούσα ανακοίνωση (βλ. παρακάτω). Το σύμφωνο θα παρέχει ένα κοινό πλαίσιο για τη συμμετοχή και τη συνεργασία ευρέος φάσματος φορέων στην ΕΕ, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Θα συμβάλει στην ενίσχυση των συνεργειών, της συμπληρωματικότητας και της συνοχής μεταξύ των πολιτικών και των παρεμβάσεων σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό, περιφερειακό και εδαφικό επίπεδο, με σκοπό την επίτευξη των στόχων του εν λόγω μακρόπνοου οράματος και την πραγμάτωση των κοινών φιλοδοξιών των αγροτικών κοινοτήτων. Θα προωθηθούν οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ όλων των επιπέδων διακυβέρνησης και των ενδιαφερομένων μερών στον τομέα

της αγροτικής ανάπτυξης μέσω υφιστάμενων δικτύων που θα κινητοποιηθούν για τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών στις αγροτικές περιοχές.

Η Επιτροπή θα διαδραματίσει ρόλο διαμεσολαβητή ώστε το σύμφωνο να λειτουργήσει ως επιτυχημένο πλαίσιο. Οι εθνικές αρχές και τα ενδιαφερόμενα μέρη θα είναι σε θέση να ανταλλάσσουν ιδέες σχετικά με τις μεθόδους επίτευξης των κοινών στόχων του οράματος. Μέσω της ανταλλαγής εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών για την εκπόνηση στρατηγικών, όλες οι αγροτικές περιοχές θα έχουν καταστεί ισχυρότερες, συνδεδεμένες, ανθεκτικές και ευημερούσες έως το 2040. Τα κράτη μέλη και οι περιφερειακές και τοπικές αυτοδιοικήσεις που δεν έχουν εκπονήσει ακόμη στρατηγική και σχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές θα προσκληθούν να το πράξουν. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διαχείριση των διαρθρωτικών μεταβάσεων και της πολυεπίπεδης και συμμετοχικής διακυβέρνησης για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση λύσεων που αποφέρουν τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα για τις αγροτικές περιοχές.

Τα τέσσερα χαρακτηριστικά — ισχυρότερες, συνδεδεμένες, ανθεκτικές και ευημερούσες — συνοψίζουν τις κοινές φιλοδοξίες των αγροτικών κοινοτήτων και των ενδιαφερομένων μερών ώστε οι αγροτικές περιοχές με ορίζοντα το 2040:

- i. Να καταστούν **ελκυστικοί** χώροι, που αναπτύσσονται βάσει **αρμονικής εδαφικής ανάπτυξης**, αξιοποιώντας τις ιδιαίτερες δυνατότητές τους, οι οποίες τις καθιστούν τόπους **ευκαιριών** και προσφέρουν τοπικές λύσεις που συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των τοπικών επιπτώσεων των παγκόσμιων προκλήσεων.
- ii. Να συμμετέχουν στην πολυεπίπεδη και τοποκεντρική **διακυβέρνηση**, εκπονώντας ολοκληρωμένες στρατηγικές με τη χρήση συνεργατικών και συμμετοχικών προσεγγίσεων και επωφελούμενες από εξατομικευμένα μείγματα πολιτικής και αλληλεξαρτήσεις μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών.
- iii. Να καταστούν **πάροχοι επισιτιστικής ασφάλειας**, οικονομικών ευκαιριών, **αγαθών και υπηρεσιών** για την ευρύτερη κοινωνία, όπως βιοπροϊόντων και ενέργειας, αλλά και τοπικών προϊόντων υψηλής ποιότητας με βάση την κοινότητα και ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, διατηρώντας δίκαιο μερίδιο από τη δημιουργούμενη αξία.
- iv. Να καταστούν **δυναμικές** κοινότητες που εστιάζουν στην **ευζωία**, συμπεριλαμβανομένων των εισοδημάτων, της δικαιοσύνης, **της ευημερίας** και της ποιότητας ζωής, όπου όλοι οι άνθρωποι θα διαβιούν και θα εργάζονται μαζί με αρμονία και όπου θα υπάρχουν επαρκείς δυνατότητες αλληλοϋποστήριξης.
- v. Να καταστούν κοινότητες **χωρίς αποκλεισμούς** που χαρακτηρίζονται από **αλληλεγγύη, δικαιοσύνη και ανανέωση μεταξύ των γενεών**, οι οποίες είναι ανοιχτές στους **νεοαφιχθέντες** και προάγουν ίσες ευκαιρίες για όλους.
- vi. Να καταστούν ακμάζουσες πηγές **φυσικών πόρων**, οι οποίες ενισχύονται από τους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας και συμβάλλουν στην επίτευξή τους, συμπεριλαμβανομένης της **κλιματικής ουδετερότητας**, καθώς και της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων.
- vii. Να επωφελούνται πλήρως από την **ψηφιακή καινοτομία** με ισότιμη **πρόσβαση** σε νεοεμφανιζόμενες τεχνολογίες, ευρέως διαδεδομένο ψηφιακό γραμματισμό και ευκαιρίες απόκτησης πιο προηγμένων δεξιοτήτων.
- viii. Να αποτελούνται από άτομα **με επιχειρηματικό και καινοτόμο πνεύμα** και **επαρκείς δεξιότητες**, συμβάλλοντας από κοινού στην τεχνολογική, οικολογική και κοινωνική πρόοδο.
- ix. Να καταστούν δραστήρια μέρη που διαθέτουν **αποδοτικές, προσβάσιμες και οικονομικά προσιτές δημόσιες και ιδιωτικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των διασυνοριακών υπηρεσιών**, προσφέροντας εξατομικευμένες λύσεις (π.χ. στους τομείς των μεταφορών, της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της υγειονομικής περίθαλψης και της φροντίδας, συμπεριλαμβανομένης της μακροχρόνιας φροντίδας, της κοινωνικής ζωής και των επιχειρήσεων λιανικής).
- x. **Να καταστούν μέρη που χαρακτηρίζονται από ποικιλομορφία** και αξιοποιούν στο έπακρο τα μοναδικά τους πλεονεκτήματα και ταλέντα και τις μοναδικές τους δυνατότητες.

Εκτός από την ποικιλομορφία των αγροτικών περιοχών, που αποτελεί πλεονέκτημα όσον αφορά την επιτυχή προσαρμογή, αυτές οι φιλοδοξίες φανερώνουν την ύπαρξη κοινής βάσης και δυναμικής προστιθέμενης αξίας της ΕΕ και, ως εκ τούτου, προτείνονται ως **κοινοί στόχοι** προς έγκριση στο πλαίσιο ενός **μακρόπνοου οράματος για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ**.

3.2. Αγροτικό σχέδιο δράσης της ΕΕ

Επιβεβαιώνοντας την ανανεωμένη δέσμευση της Επιτροπής έναντι των αγροτικών κοινοτήτων με σκοπό την ανάπτυξή τους, η παρούσα ανακοίνωση προτείνει ένα αγροτικό σχέδιο δράσης που περιστρέφεται γύρω από εμβληματικές πρωτοβουλίες. Αρκετές πολιτικές της ΕΕ παρέχουν ήδη υποστήριξη για την αντιμετώπιση των προκλήσεων και των ευκαιριών στις αγροτικές περιοχές και συμβάλλουν στην ισορροπημένη, δίκαιη, πράσινη και καινοτόμο ανάπτυξη των εν λόγω περιοχών.

Η αναθεωρημένη κοινή γεωργική πολιτική (ΚΓΠ)³⁶, ιδίως δε το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) που περιλαμβάνεται σε αυτή, αποτελεί μία από τις βασικές πηγές χρηματοδότησης της ΕΕ για τις αγροτικές περιοχές, δεδομένου ότι προάγει τη δημιουργία ενός έξυπνου, ανθεκτικού και διαφοροποιημένου γεωργικού τομέα, ενισχύει τη φροντίδα για το περιβάλλον και τη δράση για το κλίμα και στηρίζει τον κοινωνικοοικονομικό ιστό των αγροτικών περιοχών.

Η πολιτική συνοχής³⁷ αποτελεί τη δεύτερη σημαντική πηγή στήριξης των αγροτικών περιοχών, δεδομένου ότι προάγει και υποστηρίζει την αρμονική συνολική ανάπτυξη των κρατών μελών, των περιφερειών και των εδαφών. Για την επίτευξη αυτών των στόχων, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+) κινητοποιούν σημαντικές επενδύσεις σε ανθρώπινο δυναμικό και υποδομές στις αγροτικές περιοχές. Αυτό καθιστά επίσης δυνατό τον σχεδιασμό εξατομικευμένων στρατηγικών για τις ανάγκες κάθε εδαφικής ενότητας μέσω νέων στόχων πολιτικής της πολιτικής συνοχής για την περίοδο 2021-2027: «Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες» και «Μια πιο κοινωνική Ευρώπη χωρίς αποκλεισμούς». Παρέχει ένα ευέλικτο και ευπροσάρμοστο πλαίσιο προκειμένου τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες να υποστηρίξουν την ολοκληρωμένη εδαφική ανάπτυξη με πολυεπίπεδη διακυβέρνηση. Προσφέρει επίσης τη δυνατότητα υποστήριξης τοποκεντρικών λύσεων που αναπτύσσονται στις αγροτικές περιοχές και από τις περιοχές αυτές.

Επομένως, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αδράξουν τις ευκαιρίες που προσφέρουν τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ και τα προγράμματα της πολιτικής συνοχής για την περίοδο 2021-2027 προκειμένου να διασφαλίσουν βιώσιμη και ολοκληρωμένη αγροτική ανάπτυξη. Επιπροσθέτως, θα πρέπει να αξιοποιήσουν τη νέα σημαντική δυνατότητα του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, του προγράμματος InvestEU και άλλων προγραμμάτων της ΕΕ, καθώς και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, για να καλύψουν τα υφιστάμενα επενδυτικά κενά στις αγροτικές περιοχές. Οι χρηματοδοτικές ανάγκες θα πρέπει να κινητοποιηθούν με συνεκτικό τρόπο, συμπληρωματικά προς τις εθνικές και περιφερειακές παρεμβάσεις των κρατών μελών, οι οποίες εξακολουθούν να είναι ζωτικής σημασίας για την παροχή ολοκληρωμένης υποστήριξης στις αγροτικές περιοχές.

Εκτός από αυτές τις βασικές χρηματοδοτικές ευκαιρίες, στο πλαίσιο του αγροτικού σχεδίου δράσης της ΕΕ, το οποίο υποστηρίζει το παρόν όραμα, θα διατυπωθούν απτά προγράμματα και πρωτοβουλίες με βάση τους τέσσερις άξονες δράσης και μέσω

³⁶ https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cap-glance_el#legalfoundations

³⁷ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_el

συνδυασμού διαφόρων τομέων πολιτικής της ΕΕ για την πραγματοποίηση του παρόντος οράματος. Για την υλοποίηση του οράματος έχουν ομαδοποιηθεί αρκετές πρωτοβουλίες γύρω από εμβληματικές δράσεις οι οποίες σημαίνουν την έναρξη της κοινής προσπάθειας για την επίτευξη των κοινών στόχων του οράματος και συνήθως ομαδοποιούν αρκετές δράσεις που μπορούν να λειτουργήσουν συνδυαστικά. Οι εμβληματικές δράσεις είναι υλοποιήσιμα έργα που ενισχύονται με συνοδευτικές δράσεις οι οποίες περιγράφονται λεπτομερώς στο παράρτημα³⁸.

Εμβληματικές πρωτοβουλίες στήριξης για ισχυρότερες αγροτικές περιοχές

«Πρέπει να αναγνωριστεί η τεράστια σημασία που έχουν οι αγροτικές περιοχές για την κοινωνία στο σύνολό της και πρέπει να βελτιωθεί η εικόνα και η αντίληψη που έχουν για αυτές οι αστικοί πληθυσμοί και οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων, μέσω αποδόμησης των στερεοτύπων».

(Δραστηριότητες διαβούλευσης για το μακρόπνοο όραμα)

Οι τοπικές κοινότητες είναι οι πλέον κατάλληλες να αξιολογούν τα σχετικά πλεονεκτήματα των εδαφικών ενότητων τους και να τα αξιοποιούν. Τα τελευταία 30 χρόνια οι κοινότητες έχουν εξουσιοδοτηθεί να αναπτύξουν τοπικές στρατηγικές με χρηματοδότηση της ΚΓΠ στο πλαίσιο της προσέγγισης LEADER (Δεσμοί μεταξύ των δράσεων για την ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας). Υπάρχει επίσης ένα καθιερωμένο χαρακτηριστικό της πολιτικής συνοχής, μέσω της αποκαλούμενης τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων (ΤΑΠΤΚ), ιδίως στις περιφερειακές και παράκτιες περιοχές, καθώς και στα νησιά. Με βάση τις υφιστάμενες και τις μελλοντικές στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης, η ενισχυμένη δικτύωση αναμένεται να συμβάλλει στην παροχή περισσότερων συμβουλών στις τοπικές κοινότητες, κυρίως όσον αφορά την πρόσβαση στη χρηματοδότηση και στον σχεδιασμό των εν λόγω στρατηγικών. Η προσέγγιση των «έξυπνων χωριών» θα συνεχίσει επίσης να προωθείται σε αυτό το πλαίσιο.

Προτείνονται οι ακόλουθες πρωτοβουλίες για την ενίσχυση του δυναμισμού των αγροτικών περιοχών:

- **Πλατφόρμα αγροτικής αναζωογόνησης**

Η Επιτροπή θα δημιουργήσει μια πλατφόρμα που θα λειτουργεί ως «κυβερσία μίας στάσης» για την παροχή πληροφοριών σχετικά με υφιστάμενα έργα και δυνατότητες χρηματοδότησης με σκοπό την ισότιμη συνεργασία αγροτικών κοινοτήτων, φορέων αγροτικών έργων και τοπικών αρχών. Θα προσφέρει στους πολίτες των αγροτικών περιοχών και στις αγροτικές κοινότητες την ευκαιρία να αναδείξουν τον τρόπο με τον οποίον έχουν καταφέρει να μοχλεύσουν τις ιδιαιτερότητες της περιοχής τους προκειμένου να δημιουργήσουν νέες οικονομικές ευκαιρίες ή να παράσχουν υπηρεσίες στον πληθυσμό τους. Αυτό με τη σειρά του θα δώσει στους φορείς έργων και στις

³⁸ Βλέπε το παράρτημα για τον πλήρη κατάλογο των συνοδευτικών δράσεων.

αγροτικές αρχές τη δυνατότητα να προσαρμόσουν αυτές τις στρατηγικές στη δική τους πραγματική κατάσταση.

Θα υποστηρίξει κυρίως αγροτικές περιοχές που επηρεάζονται από την απώλεια πληθυσμού, τη γήρανση και την έλλειψη οικονομικών ευκαιριών, δίνοντάς τους τη δυνατότητα πρόσβασης σε πληροφορίες και βέλτιστες πρακτικές σχετικά με εργαλεία και στρατηγικές.

- **Έρευνα και καινοτομία για τις αγροτικές κοινότητες**

Τα ισχυρά οικοσυστήματα καινοτομίας που φέρνουν σε επαφή δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς αποτελούν σημαντική ευκαιρία για τις αγροτικές κοινότητες να ακμάσουν εκ νέου, ώστε οι αγροτικές περιοχές να καταστούν ελκυστικοί τόποι εργασίας και διαβίωσης για τους φορείς καινοτομίας, και η Ευρώπη να κινητοποιήσει τον πλούτο των θυλάκων καινοτομίας, των ταλέντων και των δημιουργικών μυαλών που βρίσκονται εκτός των κύριων κόμβων γνώσης. Οι δράσεις στο πλαίσιο της εν λόγω εμβληματικής πρωτοβουλίας θα προωθήσουν την ενίσχυση αυτών των οικοσυστημάτων. Οι δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας (E&K) με επίκεντρο τις αγροτικές περιοχές στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» θα στηρίξουν την ανάπτυξη καινοτομιών από τις αγροτικές κοινότητες και προς όφελός τους, την κατάρτιση, καθώς και την ανταλλαγή γνώσεων μεταξύ των φορέων της αγροτικής καινοτομίας μέσω ενός ετήσιου φόρουμ νεοφυών χωριών με σκοπό την επιτάχυνση της διάδοσης και της αποδοχής των καινοτομιών.

Αυτές οι εμβληματικές δράσεις θα συμπληρώνονται με συνοδευτικές δράσεις. Η Επιτροπή θα αξιολογήσει ποια είναι τα καλύτερα κίνητρα για τον βέλτιστο χωροταξικό σχεδιασμό και τη βέλτιστη κατανομή των χρήσεων γης με σκοπό την προστασία και την προώθηση της βιώσιμης γεωργίας και άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων, και την περαιτέρω ενίσχυση της δικτύωσης στο πλαίσιο του LEADER και των έξυπνων χωριών. Νέα προγράμματα όπως το Erasmus+ και το Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης θα καταστούν προσβάσιμα για περισσότερα άτομα στις αγροτικές περιοχές μέσω μέτρων ένταξης.

Εμβληματικές πρωτοβουλίες που προάγουν τις συνδεδεμένες αγροτικές περιοχές

«Άσχετα με την προσπάθεια που καταβάλλεται για την εκπαίδευση, την προώθηση του τουρισμού, την ανάπτυξη νέων οικονομικών πρωτοβουλιών κ.λπ., η προσβασιμότητα εξακολουθεί να είναι ζωτικής σημασίας για οποιαδήποτε αναπτυξιακή πρωτοβουλία. Η απουσία επαρκούς προσβασιμότητας και συνδεσιμότητας επηρεάζει οποιαδήποτε αναπτυξιακή στρατηγική που υλοποιείται σε αγροτικές περιοχές».

(Δραστηριότητες διαβούλευσης για το μακρόπνοο όραμα)

Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες να εκπονήσουν βιώσιμες στρατηγικές αγροτικής κινητικότητας. Αυτές θα πρέπει να εστιάζουν σε συγκεκριμένες προκλήσεις που αφορούν την αγροτική κινητικότητα³⁹, λαμβάνοντας υπόψη τις διασυνοριακές και μακροπεριφερειακές συνδέσεις με σκοπό την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των υφιστάμενων δικτύων. Θα πρέπει να αξιοποιούν τις ευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές για το σχέδιο βιώσιμης αστικής κινητικότητας (ΣΒΑΚ)⁴⁰. Οι αστικές περιοχές παροτρύνονται επίσης να υιοθετήσουν σχέδια βιώσιμης κινητικότητας που λαμβάνουν υπόψη τις γύρω περιαστικές και αγροτικές περιοχές.

Η ευρυζωνική κάλυψη, συμπεριλαμβανομένου του δικτύου πέμπτης γενιάς (5G), είναι καίριας σημασίας προκειμένου οι επιχειρήσεις να λειτουργούν εξ αποστάσεως και τα άτομα να εργάζονται εξ αποστάσεως, και να προσαρμόζονται σε καινοτομίες και σε νέες οικονομικές δραστηριότητες. Επιτρέπει επίσης καινοτόμους τρόπους απόκτησης νέων δεξιοτήτων και αποτελεί προϋπόθεση για προσβάσιμες ηλεκτρονικές υπηρεσίες, όπως η ηλεκτρονική υγεία, το λιαν εμπόριο, η διαδικτυακή τραπεζική, οι ταξιδιωτικές πληροφορίες και η πρόσβαση σε δημόσιες διοικήσεις. Στην επίτευξη αυτού του στόχου θα συμβάλει ο συνδυασμός επίγειας και διαστημικής συνδεσιμότητας που διασφαλίζει ευρυζωνικές συνδέσεις υψηλής ταχύτητας για ανθεκτικές και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες. Η ανάπτυξη ευρέως διαδεδομένου ψηφιακού γραμματισμού είναι επίσης ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση της προσβασιμότητας. Τέλος, τα δεδομένα θα πρέπει να χρησιμοποιούνται προς όφελος των αγροτικών περιοχών. Μπορούν να υποστηρίξουν την παροχή βελτιωμένων και αποδοτικών υπηρεσιών, τη συμμετοχή των πολιτών και την καινοτομία σε τομείς όπως η κινητικότητα, η ενέργεια, ο επισιτιστικός εφοδιασμός και η υγεία.

Προτείνονται οι ακόλουθες πρωτοβουλίες για την προαγωγή της συνδεσιμότητας στις αγροτικές περιοχές:

- **Βέλτιστες πρακτικές όσον αφορά τη βιώσιμη πολυτροπική κινητικότητα για τις αγροτικές περιοχές**

Η βελτίωση των υφιστάμενων μεταφορικών συνδέσεων αποτελεί επιτακτική ανάγκη. Για αυτόν τον σκοπό, θα πρέπει να βελτιστοποιηθούν οι βιώσιμες λύσεις πολυτροπικής κινητικότητας και οι συνδέσεις με χρήση της ψηφιοποίησης. Αξιοποιώντας την πείρα από τα αστικά δίκτυα κινητικότητας, η Επιτροπή θα υποστηρίξει τους δήμους σε αγροτικές περιοχές κατά τη συζήτηση και τον προσδιορισμό λύσεων κινητικότητας. Παρουσιάζοντας πρωτοβουλίες σε τοπικό επίπεδο, οι τοπικές αρχές θα είναι σε θέση να συζητούν ζητήματα αγροτικής κινητικότητας και να προσαρμόζουν κάθε πρωτοβουλία έτσι ώστε να καλύπτει την κινητικότητα στις αντίστοιχες περιοχές τους, βελτιώνοντας τη βιωσιμότητα των μεταφορών και την προσβασιμότητα των αγροτικών περιοχών⁴¹.

- «Αγροτικό ψηφιακό μέλλον»

³⁹ Περιλαμβάνονται επίσης οι ειδικές προκλήσεις που συνδέονται με τη δημογραφία των αγροτικών περιοχών, όπως η γήρανση του πληθυσμού που απαιτεί τη διασφάλιση προσβασιμότητας στον στόλο των μέσων μεταφοράς και στις σχετικές υποδομές.

⁴⁰ https://www.eltis.org/sites/default/files/sump_guidelines_2019_interactive_document_1.pdf

⁴¹ Σύμφωνα με τα ευρήματα του έργου SMARTA 1, ένα δίκτυο για τις αγροτικές μεταφορές μπορεί να προβάλλει πρωτοβουλίες τοπικού επιπέδου τις οποίες οι τοπικές αρχές θα μπορούσαν να αναπαραγάγουν στις αντίστοιχες περιοχές τους και να αποτελεί ένα φόρουμ συζήτησης για ζητήματα αγροτικής κινητικότητας. Βλέπε: <https://ruralsharedmobility.eu/wp-content/uploads/2021/01/SMARTA-2nd-Brochure-EN.pdf>

Οι αγροτικές περιοχές και κοινότητες πρέπει να βρίσκονται στον πυρήνα της ψηφιοποίησης. Το πρόγραμμα «αγροτικό ψηφιακό μέλλον» προτείνει μια ολοκληρωμένη δέσμη δράσεων που θα ενισχύσουν τον βιώσιμο ψηφιακό μετασχηματισμό των αγροτικών περιοχών και θα τις καταστήσουν πιο ελκυστικές προκειμένου άνθρωποι και επιχειρήσεις να μένουν ή να επιστρέφουν σε αυτές. Θα καλύψει τα εξής θέματα:

1. Ψηφιακή συνδεσιμότητα: γεφύρωση του χάσματος μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών και παροχή καθολικής και οικονομικά προσιτής πρόσβασης σε συνδεσιμότητα υψηλής ταχύτητας. Αυτό θα επιτευχθεί μέσω κινητοποίησης επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα.
2. Ψηφιακή τεχνολογία: ψηφιακή καινοτομία και νέες τεχνολογίες όπως η τεχνητή νοημοσύνη, η ρομποτική, οι λύσεις του διαδικτύου των πραγμάτων (ΔτΠ) και οι κόμβοι ψηφιακής καινοτομίας που συμβάλλουν στην ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών.
3. Άνθρωποι: ενίσχυση των ικανοτήτων που απαιτούνται για τον ψηφιακό μετασχηματισμό των αγροτικών περιοχών, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε ψηφιακό εκπαιδευτικό οικοσύστημα υψηλών επιδόσεων και της συμμετοχής σε αυτό, σύμφωνα με τους στρατηγικούς στόχους του σχεδίου δράσης για την ψηφιακή εκπαίδευση 2021-2027⁴², και προώθηση των ψηφιακών δεξιοτήτων και της επιχειρηματικότητας, ώστε να έχουν όλοι τη δυνατότητα να επωφεληθούν από την ψηφιακή μετάβαση.
4. Μέτρηση της προόδου που έχει επιτευχθεί για την κάλυψη του ψηφιακού χάσματος μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών με αναδιάταξη των υφιστάμενων δεικτών, κυρίως από τον δείκτη ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας σε έναν αγροτικό ψηφιακό δείκτη.

Έως το 2030, στόχος της ΕΕ είναι να διασφαλίσει ότι ο δημοκρατικός βίος και οι δημόσιες υπηρεσίες θα είναι πλήρως προσβάσιμα σε όλους διαδικτυακά. Σύμφωνα με την Ψηφιακή Πυξίδα 2030, η επιγραμμική παροχή βασικών δημόσιων υπηρεσιών θα είναι διαθέσιμη στους Ευρωπαίους πολίτες και στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις κατά 100 %· το 100 % των Ευρωπαίων πολιτών θα έχουν πρόσβαση στον ιατρικό τους φάκελο (ηλεκτρονικός φάκελος)· και το 80 % των πολιτών θα χρησιμοποιεί κάποια λύση ψηφιακής ταυτοποίησης έως το 2030⁴³.

Η ευρωπαϊκή χρηματοδότηση από το ΕΓΤΑΑ, το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ+ και τον μηχανισμό «Συνδέοντας την Ευρώπη», τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΜΑΑ), καθώς και η εθνική και ιδιωτική χρηματοδότηση, θα πρέπει να συνδυάζονται για την πραγματοποίηση επενδύσεων σε υποδομές, τεχνολογία και ανθρώπινο δυναμικό. Οι επενδύσεις αυτές θα συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου για ευρυζωνική κάλυψη των αγροτικών περιοχών σε ποσοστό 100 % έως το 2025. Σημειώνεται ότι 20 % κατ' ελάχιστον από τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας θα πρέπει να χρησιμοποιείται για τη στήριξη της ψηφιακής μετάβασης. Όπως αναφέρεται στην ανακοίνωση για την ψηφιακή δεκαετία, όλα τα ευρωπαϊκά νοικοκυριά θα πρέπει να καλύπτονται από δίκτυο Gigabit και όλες οι κατοικημένες περιοχές να καλύπτονται από δίκτυο 5G έως το 2030.

⁴² Ανακοίνωση, Επαναπροσδιορίζοντας την εκπαίδευση και την κατάρτιση για την ψηφιακή εποχή, COM(2020) 624 final.

⁴³ Ανακοίνωση, Ψηφιακή Πυξίδα 2030: η ευρωπαϊκή οδός για την ψηφιακή δεκαετία, COM(2021) 118 final.

Παράλληλα με αυτές τις εμβληματικές δράσεις, η Επιτροπή θα προσφέρει επίσης στήριξη στα αρμόδια γραφεία ευρυζωνικότητας με σκοπό την ανάπτυξη της ευρυζωνικότητας. Η χρηματοδότηση από την ΚΓΠ, την πολιτική συνοχής, το πρόγραμμα «Ορίζων 2020» και το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» θα επιτρέψει την περαιτέρω ψηφιοποίηση, κυρίως του γεωργικού τομέα. Όσον αφορά τις μεταφορές, οι συνδέσεις μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών θα αντιμετωπιστούν μέσω του νέου πλαισίου αστικής κινητικότητας της ΕΕ και οι ανάγκες των αγροτικών περιοχών θα ληφθούν υπόψη στο πλαίσιο της «Στρατηγικής Δρόμων 2.0».

Εμβληματικές πρωτοβουλίες στήριξης ανθεκτικών αγροτικών περιοχών

«Η έννοια της βιωσιμότητας πρέπει να ενσωματωθεί σε κάθε πτυχή της ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών». — «Για τους γεωργούς, οι μέθοδοι παραγωγής που είναι φιλικές προς το κλίμα δημιουργούν νέους θύλακες και νέες ευκαιρίες για το μέλλον».

«Η πανδημία COVID-19 κατέδειξε τις ποικίλες αδυναμίες και ευκαιρίες των διαφόρων περιοχών. Όσον αφορά τις αγροτικές περιοχές συγκεκριμένα, μολονότι οι κίνδυνοι μετάδοσης της νόσου φάνηκε ότι ήταν μικρότεροι από ό,τι στις πυκνοκατοικημένες αστικές περιοχές, ο πληθυσμός ήρθε αντιμέτωπος με το πρόβλημα της μεγάλης απόστασης από τις υγειονομικές εγκαταστάσεις και υπηρεσίες, δεδομένου ότι επρόκειτο γενικά για άτομα μεγαλύτερης ηλικίας και, ως εκ τούτου, πιο ευάλωτα».

(Δραστηριότητες διαβούλευσης για το μακρόπνοο όραμα)

Οι δράσεις που καλύπτονται στην παρούσα ενότητα θα συμβάλλουν στην αύξηση της περιβαλλοντικής, κλιματικής και κοινωνικής ανθεκτικότητας των αγροτικών περιοχών και εστιάζουν στις επιχειρήσεις και τις αρχές, εφόσον αυτές ενδέχεται να αναλαμβάνουν δυσανάλογο μερίδιο του κόστους της μετάβασης. Θα πρέπει να διασφαλίζουν την ένταξη των πολιτών της ΕΕ που κινδυνεύουν να στερηθούν τα δικαιώματά τους, την προαγωγή της ισότητας των φύλων, την ισότητα και την ένταξη ατόμων με καταγωγή από εθνοτικές ή φυλετικές μειονότητες τα οποία ζουν σε αγροτικές περιοχές ή εποχικών εργαζομένων, και να δίνουν την ίδια προτεραιότητα στην οικονομική και την κοινωνική πρόοδο.

Προτείνονται οι ακόλουθες πρωτοβουλίες για τη συμβολή στην ανθεκτικότητα των αγροτικών περιοχών:

- **Στήριξη των αγροτικών δήμων για την ενεργειακή μετάβαση και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής**

Το Σύμφωνο των Δημάρχων για την Ενέργεια και την Κλιματική Αλλαγή αποτελεί το μεγαλύτερο δίκτυο δήμων στον κόσμο. Θα δημιουργηθεί ένας άξονας εργασίας για τις αγροτικές περιοχές προκειμένου οι συμβαλλόμενοι από τις περιοχές αυτές να ανταλλάσσουν βέλτιστες πρακτικές, να έχουν πρόσβαση στα Ταμεία και να αναδειχθεί η σημασία της συνεισφοράς τους στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Τα ευρωπαϊκά Ταμεία μπορούν να χρηματοδοτήσουν την ανακαίνιση κτιρίων σε αγροτικές

περιοχές, υποστηρίζοντας την ανάκαμψη της ΕΕ από την πανδημία COVID-19 μέσω της προσφοράς θέσεων εργασίας⁴⁴ και συμβάλλοντας στην επίτευξη των στόχων της Πράσινης Συμφωνίας μέσω της αύξησης της ενεργειακής αποδοτικότητας, της επιτόπιας παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και της μείωσης της ενεργειακής φτώχειας στην ΕΕ. Οι αγροτικές περιοχές θα εκπροσωπούνται επίσης πλήρως στο νέο ευρωπαϊκό Bauhaus⁴⁵, το οποίο συνδέει την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία με τους χώρους διαβίωσής μας, προσαρμόζοντας τα κτίρια και τους δημόσιους χώρους.

- **Δράση για το κλίμα στους τυρφώνες στο πλαίσιο της ανθρακοδεσμευτικής γεωργίας**

Η αποκατάσταση, η επανύγρανση και η διατήρηση των υγροτόπων και των τυρφώνων παρουσιάζει μεγάλες δυνατότητες όσον αφορά τα κλιματικά οφέλη εφόσον μπορεί να διασφαλίσει αμέσως σημαντικές μειώσεις εκπομπών σε μια σχετικά μικρή περιοχή, προσφέροντας ταυτόχρονα αρκετά παράλληλα οφέλη που σχετίζονται με τη διαχείριση των υδάτων και τη βιοποικιλότητα.

Αυτή η μετάβαση θα ήταν αποτελεσματικότερη στο πλαίσιο μιας εδαφικής προσέγγισης, κυρίως σε αγροτικές περιοχές που διαθέτουν εκτεταμένους τυρφώνες. Οι περιφέρειες αυτές θα μπορούσαν να επωφεληθούν από τη στήριξη που προσφέρεται στο πλαίσιο του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης. Οι πρωτοβουλίες για την ανθρακοδεσμευτική γεωργία θα μπορούσαν να αποτελέσουν πρόσθετη πηγή εισοδήματος για τους συμμετέχοντες γεωργούς και δασοκόμους, ανταμείβοντάς τους για τη δέσμευση του άνθρακα. Όπως ορίζεται στη στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο», μια νέα πρωτοβουλία της ΕΕ για την ανθρακοδεσμευτική γεωργία θα προωθήσει αυτό το νέο επιχειρηματικό μοντέλο. Η ΚΓΠ, η πολιτική συνοχής και το πρόγραμμα LIFE μπορούν να παράσχουν υποστήριξη για την ανάπτυξη πιλοτικών πρωτοβουλιών για την ανθρακοδεσμευτική γεωργία στις περιφέρειές τους. Η εξασφάλιση ενισχυμένης συμβουλευτικής υποστήριξης για τους γεωργούς και τους δασοκόμους θα είναι εξαιρετικά σημαντική.

- **Η προτεινόμενη αποστολή της ΕΕ για την υγεία του εδάφους και τα τρόφιμα**

Η προτεινόμενη αποστολή στον τομέα της «υγείας του εδάφους και των τροφίμων», στο πλαίσιο του «Ορίζων Ευρώπη», αποσκοπεί στην υλοποίηση ενός φιλόδοξου προγράμματος έρευνας και καινοτομίας. Η αποστολή θα πρέπει να συμβάλλει στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που αφορούν το έδαφος στις αγροτικές περιοχές, αλλά και σε αστικά περιβάλλοντα, δημιουργώντας συνδέσεις μεταξύ αγροτικών και αστικών πρακτικών. Στο πλαίσιο της αποστολής θα πρέπει επίσης να υλοποιηθούν δραστηριότητες κινητοποίησης των πολιτών και να καταβληθούν προσπάθειες βελτίωσης των γνώσεων σχετικά με το έδαφος.

- **Κοινωνική ανθεκτικότητα και γυναίκες στις αγροτικές περιοχές**

Θα παρασχεθεί στήριξη στην επιχειρηματικότητα των γυναικών, στη συμμετοχή τους στη λήψη αποφάσεων και στις επενδύσεις σε υπηρεσίες που διασφαλίζουν την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής, όπως η προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, καθώς και οι υπηρεσίες για ηλικιωμένους. Μπορούν επίσης να δημιουργηθούν ευκαιρίες για την ενίσχυση της ένταξης των γυναικών στην αγορά εργασίας.

⁴⁴ Συμπεριλαμβάνονται μέτρα που προτείνει η Επιτροπή στο πλαίσιο της αποτελεσματικής ενεργού στήριξης της απασχόλησης (EASE).

⁴⁵ https://europa.eu/new-european-bauhaus/index_el

Όπως ανακοινώθηκε στη στρατηγική για την ισότητα των φύλων 2020-2025⁴⁶, η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να υποστηρίζει τις προσπάθειες των κρατών μελών για τη βελτίωση της διαθεσιμότητας, της προσβασιμότητας και της οικονομικής προσιτότητας των ποιοτικών υπηρεσιών εκπαίδευσης και φροντίδας για τα παιδιά⁴⁷ και άλλα εξαρτώμενα άτομα σε αγροτικές περιοχές μέσω επενδύσεων από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το πρόγραμμα InvestEU και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης. Ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί επίσης στα άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση.

Οι τέσσερις αυτές εμβληματικές πρωτοβουλίες θα συμπληρωθούν από άλλες δράσεις για τη δημογραφική και κοινωνική ανθεκτικότητα. Θα περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, δράσεις που υποστηρίζουν την ανάλυση των παραγόντων που προκαλούν δημογραφική συρρίκνωση στις αγροτικές περιοχές οι οποίες πλήττονται από αυτήν στην Ευρώπη, καθώς και μέτρα ένταξης και ενσωμάτωσης για άτομα που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών και άλλες μειονότητες.

Εμβληματικές πρωτοβουλίες που προάγουν ενημερούσες αγροτικές περιοχές

«Η διαφοροποίηση της οικονομίας, η προώθηση της καινοτομίας των αγροτικών επιχειρήσεων, ιδίως δε των πολύ μικρών επιχειρήσεων, και τέλος η αύξηση της ανταγωνιστικότητας του επιχειρηματικού ιστού στις αγροτικές περιοχές είναι ζωτικής σημασίας για το μέλλον των περιοχών αυτών».

(Δραστηριότητες διαβούλευσης για το μακρόπνοο όραμα)

Οι δράσεις σε αυτόν τον τομέα θα πρέπει να συμβάλλουν στη διαφοροποίηση της οικονομίας στις αγροτικές περιοχές η οποία θα περιστρέφεται γύρω από τον πράσινο και ψηφιακό μετασχηματισμό της κοινωνίας και να οδηγούν στην ενίσχυση των αλυσίδων αξίας στον τομέα της μεταποίησης, καθώς και στους πολιτιστικούς και τους δημιουργικούς κλάδους. Οι σχετικές δράσεις θα πρέπει να είναι άριστα διασυνδεδεμένες με περιφερειακές στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης και θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι αγροτικές περιφέρειες θα εξακολουθούν να είναι ελκυστικές για επενδύσεις της βιομηχανίας και άλλες οικονομικές δραστηριότητες.

Θα πρέπει επίσης να στηριχθεί η διαφοροποίηση των αγροτικών περιοχών πέραν του τομέα των τροφίμων και του τομέα της γεωργίας. Οι συνέργειες μεταξύ τουρισμού⁴⁸, εμπορικής προώθησης και μεταποίησης σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης των γεωγραφικών ενδείξεων, θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών. Οι εν λόγω συνέργειες θα μπορούσαν να καλύψουν την εμπορευματοποίηση των προϊόντων με γεωγραφικές ενδείξεις που

⁴⁶ Ανακοίνωση, Μια Ένωση ισότητας — Στρατηγική για την ισότητα των φύλων 2020-2025, COM(2020) 152 final.

⁴⁷ Ανακοίνωση: Στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού 2021-2024 [COM (2021) 142 τελικό]

⁴⁸ Η κρίση λόγω της νόσου COVID-19 έχει επιφέρει αλλαγές συμπεριφοράς που ευνοούν τον βιώσιμο τουρισμό (<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC121262>).

αντανακλούν ισχυρή σύνδεση μεταξύ του προϊόντος και της εδαφικής προέλευσής του. Μπορούν επίσης να επωφεληθούν τα προϊόντα που παράγονται σε ορθά διαχειριζόμενους τόπους του δικτύου Natura 2000 και τα οποία καταδεικνύουν τη συμβατότητα της παραγωγής τους με τη διατήρηση της φύσης.

Οι περιφέρειες θα λάβουν στήριξη για την εκπόνηση στρατηγικών που αξιοποιούν στο έπακρο τα εγγενή τους πλεονεκτήματα, ιδίως σε τομείς που συνδέονται με την Πράσινη Συμφωνία, καθώς και στον μεταποιητικό και στον δημιουργικό τομέα και στον τομέα των υπηρεσιών, ενώ διατηρούν την αυτάρκεια και τη βιωσιμότητα της παραγωγής τροφίμων. Επομένως, η ανάπτυξη και η μετάβαση των τομέων της βιομηχανίας και των υπηρεσιών στις αγροτικές περιοχές έχουν μεγάλη σημασία, σε συνδυασμό με αλυσίδες αξίας που συνδέονται με τους τομείς των πρώτων υλών και της ενέργειας, χωρίς να υπονομεύεται η γεωργική παραγωγή ή να θίγεται η βιώσιμη χρήση της γεωργικής γης. Ο μεταποιητικός, ο ενεργειακός, καθώς και ο πολιτιστικός και δημιουργικός τομέας συνδέονται στενά με την αύξηση της παραγωγικότητας και της απασχόλησης σε άλλους τομείς στις αγροτικές περιοχές και υποστηρίζουν την εν λόγω αύξηση.

Το σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων⁴⁹ θέτει ως στόχο το 78 % του πληθυσμού ηλικίας μεταξύ 20 έως 64 ετών να έχει απασχόληση έως το 2030. Για να επιτευχθεί ο εν λόγω στόχος πρέπει να διασφαλιστεί η συμμετοχή στην αγορά εργασίας των ατόμων που ζουν σε αγροτικές περιοχές (μεταξύ άλλων). Το σχέδιο δράσης ορίζει περαιτέρω ότι, έως το 2030, το 60 % του συνόλου των ενηλίκων θα πρέπει να συμμετέχει σε κατάρτιση κάθε έτος. Η χρηματοδότηση από το ΕΚΤ+ θα στηρίζει την κατάρτιση ατόμων που ζουν σε αγροτικές περιοχές ώστε να διασφαλιστεί ότι έχουν τα απαιτούμενα εργαλεία για να είναι ανταγωνιστικά σε μια μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας. Οι πρωτοβουλίες που σχεδιάζονται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης θα συμβάλλουν στην ενίσχυση της ποιότητας και της συμμετοχικότητας των εθνικών συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, γεγονός που επηρεάζει επίσης τις αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές.

Θα προωθηθεί η εξής εκτεταμένη δράση:

- **Επιχειρηματικότητα και κοινωνική οικονομία στις αγροτικές περιοχές.**

Η Επιτροπή θα αναλάβει μια σειρά δράσεων, συμπεριλαμβανομένων δραστηριοτήτων χρηματοδότησης έρευνας και καινοτομίας, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που έχουν ήδη εγκατασταθεί ή σχεδιάζουν να εγκατασταθούν σε αγροτικές περιοχές. Αυτό θα δώσει τη δυνατότητα στους επιχειρηματίες και στις μικρές επιχειρήσεις να μετακομίσουν σε αγροτικές περιοχές και θα συμβάλλει στην προσαρμογή τους στο μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον, προσφέροντας ευκαιρίες για καινοτόμες επιχειρηματικές προοπτικές, συνεργασία και δημιουργία συνεργατικών σχηματισμών, καθώς και ανάπτυξη νέων τομέων της οικονομίας. Αυτό θα επιτευχθεί εν μέρει μέσω χρηματοδότησης από το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» καθώς και από το πρόγραμμα της Επιτροπής για την ενιαία αγορά, που θα καλύψει συγκεκριμένα τις ανάγκες των μικρομεσαίων αγροτικών επιχειρήσεων.

Οι οργανώσεις της κοινωνικής οικονομίας έχουν σημαντικές δυνατότητες για τη βελτίωση της ελκυστικότητας των περιοχών τους ως τόπων διαμονής και για την ενίσχυση πολιτών και κοινοτήτων. Το ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για την κοινωνική οικονομία και η ευρωπαϊκή πλατφόρμα συνεργασίας συνεργατικών σχηματισμών θα

καλύψουν τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες προάγοντας τις καινοτομίες της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων και συμβάλλοντας στη συγκέντρωση επιχειρηματικών πόρων στις αγροτικές περιοχές, καθώς και στην υποστήριξη των φορέων κοινωνικής οικονομίας όσον αφορά την καινοτομία, τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας και την κοινωνική ένταξη. Θα βελτιωθεί επίσης η δικτύωση μεταξύ αγροτικών επιχειρήσεων μέσω των ευρωπαϊκών επιχειρηματικών δικτύων, δηλαδή του μεγαλύτερου δικτύου μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Ευρώπη, καθώς και μέσω προσκλήσεων διαπεριφερειακής συνεργασίας στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών αποστολών κοινωνικής οικονομίας. Θα δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις μικρές αλυσίδες εφοδιασμού αγροδιατροφικών προϊόντων που συνδέουν άμεσα τους παραγωγούς με τους καταναλωτές.

Η εμβληματική πρωτοβουλία θα συμπληρωθεί με δράσεις που θα αναπτύξουν, μεταξύ άλλων, ευκαιρίες απασχόλησης και μάθησης για τους νέους και τη βιώσιμη ανάπτυξη της βιοοικονομίας.

4. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΕ

Η Επιτροπή θα υποστηρίξει και θα παρακολουθεί την υλοποίηση του αγροτικού σχεδίου δράσης της ΕΕ και θα το επικαιροποιεί τακτικά προκειμένου να διασφαλίζει ότι εξακολουθεί να είναι κατάλληλο και λαμβάνει υπόψη τις δράσεις πολιτικής της ΕΕ. Θα επικοινωνεί σε τακτική βάση με τα κράτη μέλη, τα ενδιαφερόμενα μέρη, τους φορείς και τα θεσμικά όργανα προκειμένου να προσφέρει μια πλατφόρμα ανταλλαγής απόψεων για αγροτικά ζητήματα. Προβλέπεται ότι τα υφιστάμενα αγροτικά δίκτυα της ΕΕ και τα εθνικά αγροτικά δίκτυα, τα δίκτυα της πολιτικής συνοχής, το δίκτυο Inform EU και τα μελλοντικά δίκτυα της ΚΓΠ θα διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στη συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών, στην ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και στην ανάληψη δράσεων σε ολόκληρο το φάσμα των προτεινόμενων θεμάτων και δράσεων.

4.1. Αγροτική θωράκιση

Δεδομένης της πολυδιάστατης φύσης της αγροτικής ανάπτυξης και του γεγονότος ότι οι Συνθήκες αποσκοπούν στην οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, είναι ανάγκη να επανεξεταστούν οι πολιτικές της ΕΕ από μια αγροτική οπτική γωνία, λαμβάνοντας υπόψη τις δυνητικές τους επιπτώσεις και συνέπειες στις θέσεις εργασίας και στην ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών, καθώς και τις αναπτυξιακές προοπτικές, την κοινωνική ευημερία και τις ίσες ευκαιρίες για όλους και την ποιότητα του περιβάλλοντος στις εν λόγω περιοχές.

Ως μέρος του θεματολογίου για τη βελτίωση της νομοθεσίας θα θεσπιστεί ένας μηχανισμός αγροτικής θωράκισης, κυρίως για την αξιολόγηση των αναμενόμενων επιπτώσεων των μειζόνων νομοθετικών πρωτοβουλιών της ΕΕ στις αγροτικές περιοχές. Σκοπός του θα είναι να διασφαλίσει συνοχή, συνέπεια και συμπληρωματικότητα μεταξύ των πολιτικών προς όφελος των αγροτικών περιοχών και κοινοτήτων. Οι πρωτοβουλίες πολιτικής για την αγροτική θωράκιση θα αυξήσουν τον αντίκτυπό τους επιτοπίως. Η θέσπιση του εν λόγω μηχανισμού ήταν σύσταση της διακήρυξης του Κορκ 2.0 «Βελτίωση της ζωής στις αγροτικές περιοχές»⁵⁰ που επικυρώθηκε με την ανακοίνωση

⁵⁰ Διακήρυξη του Κορκ 2.0 – «Βελτίωση της ζωής στις αγροτικές περιοχές» https://enrd.ec.europa.eu/sites/default/files/cork-declaration_el.pdf

της Επιτροπής του 2017 σχετικά με το μέλλον των τροφίμων και της γεωργίας⁵¹ και την προσφάτως εγκριθείσα ανακοίνωση για τη βελτίωση της νομοθεσίας⁵² και επισημάνθηκε από τις τοπικές και περιφερειακές αρχές και τα ενδιαφερόμενα μέρη στις αγροτικές περιοχές κατά τις δραστηριότητες διαβούλευσης. Θα βασιστεί μεταξύ άλλων στις εδαφικές εκτιμήσεις των επιπτώσεων και στη βελτιωμένη παρακολούθηση της κατάστασης των αγροτικών περιοχών. Ο τρόπος ενσωμάτωσης των αγροτικών περιοχών στις πολιτικές της ΕΕ θα παρακολουθείται, κυρίως μέσω τακτικών εκθέσεων σχετικά με την εφαρμογή των σχετικών πολιτικών.

Η Επιτροπή καλεί επίσης τα κράτη μέλη να εξετάσουν την εφαρμογή της αρχής της αγροτικής θωράκισης σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

4.2. Παρατηρητήριο της ΕΕ για τις αγροτικές περιοχές

Η αύξηση και η βελτίωση των δεδομένων είναι ουσιώδης για την κατανόηση της αγροτικής διάστασης των οικονομικών, κοινωνικών και δημογραφικών συνθηκών και για την ανάληψη δράσης επ' αυτών. Θα δημιουργηθεί **παρατηρητήριο για τις αγροτικές περιοχές** εντός της Επιτροπής για την περαιτέρω βελτίωση της συλλογής και ανάλυσης δεδομένων για τις αγροτικές περιοχές. Το παρατηρητήριο θα παρέχει επίσης στοιχεία που θα χρησιμεύουν ως βάση για τη χάραξη πολιτικών σχετικά με την αγροτική ανάπτυξη, υποστηρίζοντας ταυτόχρονα τη συνολική υλοποίηση του αγροτικού σχεδίου δράσης. Το παρατηρητήριο θα εκτελεί τις εξής εργασίες:

- θα συγκεντρώνει και θα αναλύει δεδομένα, γεφυρώνοντας τις πηγές δεδομένων μέσω μιας πύλης αγροτικών δεδομένων. Θα χρησιμοποιούνται ξεχωριστά ανά φύλο δεδομένα, εφόσον είναι διαθέσιμα.
- θα παρέχει πληροφόρηση σχετικά με σχετικές πρωτοβουλίες της ΕΕ για τις αγροτικές περιοχές.
- θα αναλύει τα επιτεύγματα του αγροτικού σχεδίου δράσης της ΕΕ.

Μολονότι το πεδίο του παρατηρητηρίου θα καλύπτει αγροτικές περιοχές, είναι αναμενόμενο να συμβάλλει στην ανάλυση διαφόρων εδαφικών ενοτήτων (διασυνοριακών περιοχών, εξόχως απόκεντρων περιφερειών, βουνών, νησιών, αραιοκατοικημένων περιοχών κ.λπ.) προκειμένου να λαμβάνει υπόψη τις πολλαπλές διαστάσεις των αγροτικών περιοχών και των δεσμών τους με άλλες εδαφικές ενότητες. Εν προκειμένω, θα λειτουργεί σε συνέργεια με τη Στατιστική Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Eurostat), το Κέντρο Γνώσεων για τις Εδαφικές Πολιτικές του Κοινού Κέντρου Ερευνών⁵³ και το ευρωπαϊκό δίκτυο παρακολούθησης για την εδαφική ανάπτυξη και συνοχή (ESPON)⁵⁴. Οι δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας που εστιάζουν στις αγροτικές περιοχές και χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» θα υποστηρίξουν επίσης το παρατηρητήριο για τις αγροτικές περιοχές με την παροχή ενισχυμένης τεκμηρίωσης.

Σε αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή θα θεσπίσει κοινή προσέγγιση για τη χρήση συστημάτων γεωχωρικών πληροφοριών. Αυτό θα αυξήσει τη δημοσίευση στατιστικών στοιχείων με

⁵¹ Ανακοίνωση, Το μέλλον των τροφίμων και της γεωργίας [COM(2017) 713 final]

⁵² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/qanda_21_1902.

⁵³ https://knowledge4policy.ec.europa.eu/territorial_en

⁵⁴ <https://www.espon.eu/programme/espon/espon-2020-cooperation-programme>

γεωχωρικές αναφορές, και τα παραγόμενα στατιστικά στοιχεία θα συμπεριλαμβάνουν γεωχωρικές πληροφορίες. Ως αποτέλεσμα, η Επιτροπή θα είναι σε θέση να παράγει λεπτομερέστερα στατιστικά στοιχεία σε περιφερειακό, τοπικό και διασυνοριακό επίπεδο για τομείς όπως η δημογραφία, η υγεία, η εκπαίδευση, ο τουρισμός και η γεωργία.

4.3. Εργαλειοθήκη σχετικά με τη χρηματοδότηση της ΕΕ για τις αγροτικές περιοχές

Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι του οράματος, θα πρέπει να βελτιωθεί και να ενισχυθεί περαιτέρω η υφιστάμενη στήριξη της πολιτικής της ΕΕ. Ένα αρχικό βήμα θα είναι η βελτίωση της συνέργειας και της συμπληρωματικότητας μεταξύ των Ταμείων που συνεισφέρουν στην αγροτική ανάπτυξη.

Η Επιτροπή θα καταρτίσει **εργαλειοθήκη για την πρόσβαση σε ευκαιρίες χρηματοδότησης της ΕΕ για τις αγροτικές περιοχές, καθώς και για τον βέλτιστο συνδυασμό αυτών των ευκαιριών**. Στόχος της εργαλειοθήκης θα είναι να χρησιμεύει ως οδηγός για τις διάφορες ευκαιρίες χρηματοδότησης, μέσω της συγκέντρωσης πληροφοριών σε ένα έγγραφο που θα είναι προσβάσιμο για τις τοπικές αρχές, τα ενδιαφερόμενα μέρη, τους φορείς έργων και τις διαχειριστικές αρχές. Η εργαλειοθήκη θα υποστηρίζει τις στρατηγικές ολοκληρωμένης εδαφικής και τοπικής ανάπτυξης, παρέχοντας λύσεις και παραδείγματα που θα αποτελέσουν πηγή έμπνευσης για τις αγροτικές περιοχές προκειμένου να συμβάλλουν στην αναζωογόνησή τους μέσω της πλήρους αξιοποίησης των νέων ευκαιριών που προσφέρει ο νέος προϋπολογισμός για την περίοδο 2021-2027.

5. ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ

Η παρούσα ανακοίνωση, η οποία επίσης συμβάλει στις εργασίες της Διάσκεψης για το μέλλον της Ευρώπης, αποτελεί μόνο το πρώτο βήμα μιας διαδικασίας η οποία, μέσω του **αγροτικού συμφώνου** και της εφαρμογής του **αγροτικού σχεδίου δράσης της ΕΕ**, θα πρέπει εν τέλει να εκπληρώσει τους στόχους του μακρόπνοου οράματος για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ με ορίζοντα το 2040. Η επίτευξη των στόχων του οράματος και η προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες οικονομικές και κοινωνικές πραγματικότητες είναι εφικτή μόνο σε συνεργασία με τους πολίτες που ζουν στις αγροτικές περιοχές, τις εθνικές και περιφερειακές διοικήσεις, τις τοπικές αρχές και όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη στις αγροτικές περιοχές.

Έως τα τέλη του 2021, η Επιτροπή θα δρομολογήσει μαζί με τα ενδιαφερόμενα μέρη το αγροτικό σύμφωνο, σε συνεργασία με την Επιτροπή των Περιφερειών, με σκοπό την εξέταση της πορείας προς την επίτευξη των στόχων του οράματος. Στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας θα συζητούνται αγροτικά θέματα σε ειδικές εκδηλώσεις, μεταξύ άλλων σε δίκτυα στο πλαίσιο της ΚΓΠ, και σε άλλα υφιστάμενα δίκτυα στο πλαίσιο των Ταμείων της πολιτικής συνοχής. Η Επιτροπή θα διασφαλίσει τη συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Αγροτικού Κοινοβουλίου, το οποίο μπορεί να λειτουργήσει ως φόρουμ ανταλλαγής απόψεων για την υλοποίηση του οράματος.

Έως τα μέσα του 2023, η Επιτροπή θα προβεί σε απολογισμό των δράσεων που έχουν εκτελεστεί και προγραμματιστεί στο πλαίσιο των προγραμμάτων στήριξης των αγροτικών περιοχών, τα οποία χρηματοδοτούνται από την ΕΕ και τα κράτη μέλη κατά την προγραμματική περίοδο 2021-2027 για την ΚΓΠ και τα Ταμεία της πολιτικής συνοχής και θα επισημάνει τα κενά, κατά περίπτωση. Μια δέσμη σκέψεων που θα αφορούν **δυναμικές κατευθύνσεις για βελτιωμένη δράση στήριξης και χρηματοδότηση για τις αγροτικές περιοχές, καθώς και τη χάραξη μελλοντικής πορείας** θα συμπεριληφθεί σε δημόσια έκθεση έως το πρώτο τρίμηνο του 2024, βάσει της υλοποίησης του αγροτικού σχεδίου δράσης της ΕΕ. Οι συζητήσεις σχετικά με την έκθεση αυτή θα αποτελέσουν τη βάση του προβληματισμού για την κατάρτιση των προτάσεων για την προγραμματική περίοδο 2028-2034.

